

2024-2028 жылдарға арналған Қостанай облысы Бейімбет Майлин ауданы бойынша коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасын бекіту туралы

Қостанай облысы Бейімбет Майлин ауданы мәслихатының 2024 жылғы 29 ақпандағы № 83 шешімі

Қазақстан Республикасының Экология Кодексінің 365-бабы 3-тармағының 1) тармақшасына және "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабы 1-тармағының 15) тармақшасына, "Жергілікті атқарушы органдарға коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу бағдарламасын әзірлеу бойынша әдістемелік ұсынымдарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрінің 2023 жылғы 18 мамырдағы № 154-п бұйрығына сәйкес аудан мәслихаты ШЕШІМ ҚАБЫЛДАДЫ:

1. 2024-2028 жылдарға арналған Бейімбет Майлин ауданы бойынша коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы осы шешімнің қосымшасына сәйкес бекітілсін.

2. Осы шешім алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Аудан мәслихатының төрағасы

Д. Мартин

"КЕЛІСІЛДІ"

"Бейімбет Майлин ауданы

әкімдігінің тұрғын

үй коммуналдық

шаруашылығы, жолаушылар

көлігі және автомобиль

жолдарының бөлімі"

мемлекеттік мекемесінің

басшысы

_____ С. Кабенов

2024 жылғы "29" ақпан

Мәслихаттың

2024 жылғы 29 ақпандағы

№ 83 шешіміне

қосымша

2024-2028 жылдарға арналған Қостанай облысы Бейімбет Майлин ауданындағы коммуналдық қалдықтарды басқару БАҒДАРЛАМАСЫ

Әйет а., 2024 ж.

Мазмұны

Терминдер мен анықтамалар	4
Бағдарлама төлқұжаты 5	
КІРІСПЕ 6	
1. БЕЙІМБЕТ МАЙЛИН АУДАНЫНДАҒЫ КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ БОЙЫНША ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙҒА ТАЛДАУ 7	
1.1. Коммуналдық қалдықтардың түзілу, жинау және қайта өңдеу көлемдері 9	
1.2. Коммуналдық қалдықтарды басқарудың қолданыстағы жүйесін бағалау 10	
1.3. Қалдықтардың жекелеген түрлерін басқару жүйесін талдау	11
1.4. Қоршаған ортаны қорғау шараларына бөлінген қаражатты талдау .11	
1.5. 2024 - 2028 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтардың түзілу көлемінің есебі (болжамы). 11	
1.6. Коммуналдық қалдықтарды басқарудағы ағымдағы жағдайды талдаудан қорытындылар.....	
.....12	
1.7. Коммуналдық қалдықтарды басқару секторындағы күшті, әлсіз жақтарды, мүмкіндіктер мен қауіптерді талдау.....	
.....13	
2. ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ МАҚСАТЫ, МІНДЕТТЕРІ МЕН НЫСАНАЛЫ КӨРСЕТКІШТЕРІ.....	
.....15	
2.1. Мақсаттары мен міндеттері.....	
.....15	
2.2. Нысаналы көрсеткіштері.....	
.....15	
3. БАҒДАРЛАМАНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ, МАҚСАТҚА ЖЕТУ ЖОЛДАРЫ ЖӘНЕ ТИІСТІ ШАРАЛАР.....	
...17	
3.1. Қалдықтарды басқару бойынша кәсіпкерлік субъектілеріне қажетті инфрақұрылымды құру.....	
.....17	
3.2. Коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесін жаңғырту.....	
.....19	
3.3. Коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды енгізу.....	
.....21	
3.4. Коммуналдық қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату жүйесін құру.....	
.....24	
3.5. Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету.....	
.....24	

3.6. Халықты экологиялық тәрбиелеу және ағарту, оның ішінде қалдықтарды бөлек жинау саласында халықтың мәдениеті мен қызығушылығын арттыру.....25

4. ҚАЖЕТТІ РЕСУРСТАР.....26

5. БАҒДАРЛАМАНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ МОНИТОРИНГІ.....27

6. КҮТІЛГЕН ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӘСЕР.....27

7. БАҒДАРЛАМАНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ БОЙЫНША МЕРЕКЕЛЕР ЖОСПАРЫ...28

Терминдер мен анықтамалар

Биологиялық ыдырайтын қалдықтар – анаэробты немесе аэробты ыдырауға ұшырауы мүмкін қалдықтар, соның ішінде бақша және саябақ қалдықтары, сондай-ақ тамақ өнеркәсібінің қалдықтарымен салыстырылатын тамақ қалдықтары, макулатура.

Қалдықтарды кәдеге жарату – қалдықтарды қауіпсіз сақтау үшін арнайы белгіленген орындарда оларды шығару мақсатынсыз шектеусіз мерзімге сақтау.

Коммуналдық қалдықтар – тұтыну қалдықтары, оның ішінде:

1) аралас қалдықтар және бөлек жиналған тұрмыстық қалдықтар, оның ішінде қағаз және картон, шыны, металдар, пластмассалар, органикалық қалдықтар, ағаш, тоқыма бұйымдары, қаптамалар, электр және электрондық жабдықтардың, батареялар мен аккумуляторлардың қалдықтары;

2) егер мұндай қалдықтар табиғаты мен құрамы бойынша тұрмыстық қалдықтарға ұқсас болса, аралас қалдықтар және басқа көздерден бөлек жиналған қалдықтар.

Ірі көлемді қалдықтар – тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқан және өзінің көлеміне байланысты арнайы көліктерде тасымалдау мүмкіндігін жоққа шығаратын тұтыну және шаруашылық қызмет қалдықтары (тұрмыстық техника, жиһаз және т.б.).

Тұтыну қалдықтары - адам қызметінің нәтижесінде пайда болған, тұтынушылық қасиеттерін толық немесе ішінара жоғалтқан өнімдер және (немесе) өнімдер, олардың қаптамалары мен басқа да заттары немесе олардың қалдықтары, сақтау немесе пайдалану мерзіміне қарамастан, олардың қалдықтары. физикалық жай-күйі, сондай-ақ меншік иесі оны өз бетінше физикалық түрде кәдеге жарату немесе тұтыну қалдықтары ретінде құжаттау.

Электрондық және электр жабдықтарының қалдықтары – оның құрамдас бөліктерін, бөлшектерін, құрамдастарын қоса алғанда, қалдық, жарамсыз немесе ескірген электрондық және электр жабдықтары ретінде жіктеледі.

Азық-түлік қалдықтары – тамақ өнімдерін өндіру және тұтыну нәтижесінде пайда болатын тамақ өнеркәсібінің қалдықтарымен салыстырылатын қалдықтар.

Қалдықтарды көму алаңы – экологиялық, құрылыс және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарға жауап беретін қалдықтарды шығару мақсатынсыз тұрақты орналастыруға арналған арнайы жабдықталған орын.

Қалдықтарды бөлек жинау – одан әрі мамандандырылған басқаруды жеңілдету мақсатында қалдықтарды түрлері немесе топтары бойынша бөлек жинау.

Қалдықтарды жинау – мамандандырылған ұйымдардың жеке және заңды тұлғалардан қалдықтарды одан әрі қалпына келтіруге немесе кәдеге жаратуға жіберу мақсатында ұйымдасқан түрде қабылдау қызметі.

Құрылыс қалдықтары – ғимараттарды, құрылыстарды, өндірістік объектілерді, жолдарды, инженерлік желілерді және басқа коммуникацияларды бұзу, демонтаждау, реконструкциялау, жөндеу (соның ішінде негізгі) немесе салу кезінде пайда болатын қалдықтар.

Тұрмыстық қатты қалдықтар – бұл қатты күйдегі тұрмыстық қалдықтар.

Қалдықтарды тасымалдау – қалдықтарды жинақтау, сұрыптау, қайта өңдеу, кәдеге жарату және (немесе) кәдеге жарату процесінде жинақтау, жинақтау орындары арасында мамандандырылған көлік құралдарын пайдалана отырып тасымалдаумен байланысты қызмет.

Қалдықтарды жою – нәтижесінде қалдықтардың көлемі және (немесе) массасы айтарлықтай азаятын және қалдықтардың физикалық күйі мен химиялық құрамы өзгертін, бірақ өнім шығармайтын, жылу, химиялық немесе биологиялық процестермен қалдықтарды кәдеге жарату әдісі. немесе оның негізгі мақсаты ретінде энергия өндіру.

Қалдықтарды басқару – қалдықтарға қатысты олар пайда болған кезден бастап түпкілікті кәдеге жаратуға дейін жүргізілетін операциялар.

Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесі – меншік нысанына және қызмет түріне қарамастан тұрғын үйлерде немесе жекелеген ғимараттарда (құрылыстарда) тұратын (орналасқан) және (немесе) жұмыс істейтін жеке және заңды тұлғаларды қамтамасыз ету үшін жергілікті атқарушы органдар ұйымдастыратын жүйе. және контейнерлік алаңшалар мен контейнерлерге меншік құқығы жоқ, сондай-ақ жалпы пайдаланымдағы жерлерде орналасқан контейнерлік алаңшалар мен контейнерлерге меншік құқығы барлар, қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және тасымалдау бойынша қызметтер.

2. Бағдарлама төлқұжаты

Бағдарламаның атауы	Қостанай облысы Бейімбет Майлин ауданы бойынша коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы
	Қазақстан Республикасының Экология Кодексі "Жергілікті атқарушы органдарға коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу бағдарламасын әзірлеу

Бағдарламаны әзірлеудің себептері	бойынша әдістемелік ұсынымдарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрінің 2023 жылғы 18 мамырдағы № 154-п бұйрығы
Бағдарламаны әзірлеуге жауапты мемлекеттік орган	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы, жолаушылар көлігі , автомобиль жолдары бөлімі" ММ
Бағдарламаның мақсаты	Бейімбет Майлин ауданында экологиялық қауіпсіз және үнемді коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін құру, табиғатты қорғау заңнамасының талаптарына сәйкес.
Бағдарлама тапсырмалары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Қалдықтарды басқару бойынша кәсіпкерлік субъектілеріне қажетті инфрақұрылымды құру. 2. Коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды енгізу. 3. Коммуналдық қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату жүйесін құру. 4. Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету. 5. ТҚҚ жеке полигондарын рекультивациялау және полигондарды экологиялық, құрылыс және санитарлық талаптарға сәйкес жаңғырту. 6. Рұқсат етілмеген қалдықтарды орналастыру орындарын жою. 7. Халықты экологиялық ағарту және ағарту, оның ішінде мәдениет деңгейін және қалдықтарды бөлек жинау саласында халықтың қызығушылығын арттыру.
Күтілетін нәтижелер	<p>Қалдықтарды басқару үшін қажетті инфрақұрылым (контейнерлер, контейнер алаңдары, қоқыс шығаратын көліктер) жасалды.</p> <p>Қалдықтарды бөлек жинау енгізілді.</p> <p>Коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу және қайта өңдеу жүйесі құрылды.</p> <p>Кәдеге жаратуға жіберілетін қалдықтардың көлемі қысқарды.</p> <p>Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз кәдеге жарату шаралары қабылданды.</p> <p>Кейбір полигондар қалпына келтірілді, ал қалған полигондар экологиялық және санитарлық талаптарға сәйкестендірілді.</p> <p>Рұқсат етілмеген қоқыс тастайтын орындар жойылды</p> <p>Қалдықтарды бөлек жинауға халықтың хабардарлығы мен қызығушылығын арттыру ұлғайтылды;</p>
Қаржыландыру көлемі	Қаржыландыру көлемі 2025-2027 жылдарға арналған Бейімбет Майлин ауданы бойынша коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы іс-шараларды қаржыландыру үшін жергілікті атқарушы органдарға бөлінген бюджет қаражатының көлеміне қарай есептеледі.

Бағдарламаны жүзеге асырушылар	Бейімбет Майлин ауданының әкімдігі, коммуналдық қалдықтарды жинаумен, әкетумен, кәдеге жаратумен және айналысатын субъектілер, мемлекеттік мекемелер, әлеуметтік нысандар, заңды тұлғалар, жеке кәсіпкерлер, үкіметтік емес ұйымдар, халық және басқа да мүдделі тұлғалар.
Кезең	5 жыл: 2024-2028 жж

КІРІСПЕ

Бейімбет Майлин ауданы облыстың батысында орналасқан. Аудан солтүстік бөлігінде Ресей Федерациясының Челябинь облысымен, Федоров және Қостанай аудандарымен, шығыс бөлігінде Әулікөл ауданымен, оңтүстігінде Қамысты ауданымен, батыс бөлігінде Денисовский ауданымен шектеседі.

Ауданның жалпы ауданы 7,6 мың км². Ауданның солтүстіктен оңтүстікке дейінгі ұзындығы ең кең бөлігінде 115 км, ал батыстан шығысқа қарай 77 км, ең тар бөлігінде 50 км-ге дейін жетеді. Әкімшілік орталығы – Әйет ауылы, облыс орталығынан 97 км.

Бейімбет Майлин ауданындағы халық саны Ұлттық статистика бюросының 2023 жылдың қорытындысы бойынша 22564 адамды құрайды.

Ауданда 12 ауылдық округтен және 1 кенттік тұрады.

Осы Коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексiнiң (бұдан әрі – ҚР ЕК) 365-бабына және жергілікті атқарушы органдарға әдістемелік ұсынымдарға сәйкес әзірленген. Ұлттық стратегиялық, бағдарламалық және тұжырымдамалық құжаттардың басымдықтарын, сондай-ақ халықаралық тәжірибені ескере отырып, Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігiнiң 2023 жылғы 18 мамырдағы № 154-п бұйрығымен бекітілген, коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы.

Бағдарламаны әзірлеу барысында Бейімбет Майлин ауданында коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жағдайына талдау жүргізілді, проблемалар анықталды және экологиялық қауіпсіз және үнемді коммуналдық қалдықтарды басқаруды құруға бағытталған шаралар кешені әзірленді. жүйесі Бейімбет Майлин ауданында табиғатты қорғау заңнамасының талаптарына сәйкес.

Бағдарламаны іске асыру Бейімбет Майлин ауданында коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін, атап айтқанда, қалдықтарды басқарудың қажетті инфрақұрылымын (контейнерлер, контейнерлер, қоқыс машиналары), коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу және қайта өңдеу жүйесін жетілдіруге әкеледі. құрылды, коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесі жаңғыртылады, сондай-ақ қалдықтарды бөлек жинау, кәдеге жарату үшін жіберілетін қалдықтардың көлемі қысқартылды, коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыру бойынша шаралар қабылданды, жеке қалдықтар учаскелері рекультивацияланды, және қалдықтарды бөлек жинауға халықтың хабардарлығы мен қызығушылығы артты.

Осылайша, Бағдарламаны іске асыру және жалпы Қостанай облысында қалдықтардың қоршаған ортаға теріс әсерін азайтуға және Қазақстан Республикасының коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы стратегиялық көрсеткіштеріне қол жеткізуге мүмкіндік береді.

1. БЕЙІМБЕТ МАЙЛИН АУДАНЫНДАҒЫ КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ БОЙЫНША ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙҒА ТАЛДАУ

1.1. Коммуналдық қалдықтардың түзілу, жинау және қайта өңдеу көлемдері.

Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігінің (бұдан әрі – ҚР Министрлігі) мәліметтері бойынша Қазақстанда жыл сайын 4,5-5 млн. қатты тұрмыстық қалдықтар (бұдан әрі – ТҚК) түзіледі. Қостанай облысында жылына 210-280 мың тонна қатты тұрмыстық қалдықтар түзіледі. Қалдықтар 239 қатты тұрмыстық қалдықтар полигонында сақталады, оның 54%-ы ғана экологиялық талаптар мен санитарлық ережелерге сәйкес келеді, полигондардың басым бөлігі жеке меншікте (Қостанай облысы әкімдігінің табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасының мәліметі бойынша). Бұл ретте облыстағы қалдықтарды кәдеге жарату және қайта өңдеу үлесі 18 пайызды құрайды. Мұнымен 10 кәсіпорын айналысады.

1-кестеде соңғы 3 жылдағы Бейімбет Майлин ауданында қатты тұрмыстық қалдықтардың түзілуі және қайта өңделу көлемі туралы деректер келтірілген.

Қазіргі уақытта "Бейімбет Майлин ауданының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы, жолаушылар көлігі, автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесінен (бұдан әрі – аудандық тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі) жиналған қаражат көлемі туралы мәліметтер қалдық бар: 2021 ж. – 27,9 м3, 2022. – 27,3 м3., 2023 ж. – 27,1 м3. Пайда болған қалдықтарды есептеу 23 224 адамды құрайтын халық санына (Ұлттық статистика бюросының мәліметі бойынша) негізделген. – 2021, 22738 адам. – 2022, 22564 адам. - 2023 ж. және облыс бойынша қалдықтардың жиналуының бекітілген нормасы бір адамға жылына 1,2 м3 (шамамен 255 кг) құрайды.

1-кесте – Бейімбет Майлин ауданы бойынша соңғы 3 жылдағы (2021-2023 ж.ж.) коммуналдық қалдықтардың (ТҚК) түзілу және қайта өңдеу көлемі

№	Атауы	Өлшем бірлігі	Жылдар		
			2021	2022	2023
1	Қатты тұрмыстық қалдықтардың түзілу көлемі				
1.1	Қазақстан Республикасы *	Тонн	3 674 000	4 214 056	4 340 630
1.2	Қостанай облысы*	тонн	280 476	264 191	210 791
1.3	Бейімбет Майлин ауданы **	тонн	7,0	6,8	6,7
2	Түзілген қатты қалдықтардың жалпы көлеміндегі қайта өңдеу үлесі				

2.1	Қазақстан Республикасы *	%	18,3	21,1	25,4
2.2	Қостанай облысы*	%	12,0	17,7	18,2
2.3	Бейімбет Майлин ауданы **	%	0	0	0

*Қазақстан Республикасы Табиғи ресурстар және қоршаған орта министрлігінен алынған мәліметтер

** Бейімбет Майлин ауданының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы, жолаушылар көлігі, автомобиль жолдары бөлімінің мәліметтері

1-кестедегі деректер облыс бойынша қатты тұрмыстық қалдықтардың түзілуінің орташа жылдық көлемі 6,8 тоннаны құрайтынын көрсетеді, бұл Қостанай облысындағы қатты тұрмыстық қалдықтардың жалпы көлемінің шамамен 2,3% құрайды.

Аудандық тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімінің мәліметі бойынша ауданда қатты тұрмыстық қалдықтарды қайта өңдеу пайызы 0% құрайды, яғни барлық қалдықтар (100%) кәдеге жаратуға жіберілген. Ауданда қоқысты сұрыптап, қайта өңдейтін кәсіпорындар жоқ.

Қалдықтарды жинау және шығару аудан тұрғындарының 15 мыңға жуық тұрғынын қамтиды, бұл 84,0% құрайды, алайда орталықтандырылған жинау және шығару облыс орталығында және жақын орналасқан елді мекендерде, қалғандары ауылдық округтерде, өз бетінше жинау ұйымдастырылған. жүзеге асырылады. Алдағы жылдары Қазақстанның стратегиялық құжаттарында көрсетілгендей халықты 100%-ға дейін қамтуды кезең-кезеңімен ұлғайта отырып, қатты тұрмыстық қалдықтарды орталықтандырылған жинау мен шығаруды ұйымдастыру қажет.

Қатты тұрмыстық қалдықтардың морфологиялық құрамы

Қатты тұрмыстық қалдықтар морфологиялық құрамы бойынша күрделі қоспа болып табылады және келесі компоненттерден тұрады: тамақ қалдықтары (көкөністер, жемістер және т.б.); қағаз және картон; полимерлер (пластик, пластмасса); шыны; қара металдар; түсті металдар; тоқыма; ағаш; қауіпті қалдықтар (батареялар, құрғақ және электролиттік аккумуляторлар, еріткіштерге арналған ыдыстар, бояулар, сынап шамдары, телевизиялық сурет түтіктері және т.б.); сүйектер, былғары, резеңке; құрамдас бөліктерді (ұсақ құрылыс қалдықтары, тастар, көше қалдықтары және т.б.) алып тастағаннан кейінгі коммуналдық қалдықтардың қалдықтары және т.б. (Қатты тұрмыстық қалдықтардың морфологиялық құрамын анықтау әдістемесі. Қазақстан Республикасы Агенттігі төрағасының бұйрығымен бекітілген Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық үшін 2012.02.10 № 4).

Халықаралық жасыл технологиялар және инвестициялық жобалар орталығының зерттеуі бойынша (2020 ж.) Қазақстан Республикасындағы қатты тұрмыстық қалдықтардың морфологиялық құрамының орташа көрсеткіштері келесідей: тамақ

қалдықтары (37,2), пластмасса (16,2%), қалдықтар. қағаз (11,1%). Бұл ретте айтарлықтай бөлігі (11%) құрамдас бөліктерді (ұсақ құрылыс қалдықтары, тастар, көше қалдықтары және т.б.) алып тастағаннан кейін коммуналдық қалдықтардың қалдығы ретінде жіктеледі.

Қазақстан Республикасының қалаларында жүргізілген зерттеуге сәйкес, коммуналдық қалдықтардың негізгі үлесін биологиялық ыдырайтын (тамақ) қалдықтары құрайды. Сонымен қатар, ауылдық жерлердегі қалдықтардың морфологиялық құрамы мүлде басқаша. Онда органикалық қалдықтар басым және азырақ үлес салмағы пластмасса, орау материалдары, қағаз және картон. Қалдықтардың органикалық бөлігі әдетте полигондарға немесе полигондарға тасталмайды. Органикалық қалдықтардың көпшілігі жануарларға беріледі немесе үйде компост жасалады. Полигондарға түсетін қалдықтардың құрамында негізінен қож қосылған көң, құрылыс материалдары және шыны сынықтары бар. Сонымен қатар, жылыту мақсатында ағаш және басқа да материалдарды жағуға болады.

Бейімбет Майлин ауданында қатты тұрмыстық қалдықтардың морфологиялық құрамы бойынша зерттеу жүргізілмеген.

Қатты тұрмыстық қалдықтардың нақты құрамын анықтау үшін морфологиялық құрамын ұзақ мерзімді зерттеуді жүргізу ұсынылады.

Коммуналдық қалдықтарды қалыптастыру және жинақтау нормалары мен тарифтері

Коммуналдық қалдықтарды қалыптастыру және жинақтау нормативтерін Қостанай облысы Бейімбет Майлин ауданының мәслихаты (Бейімбет Майлин ауданы бойынша коммуналдық қалдықтардың қалыптасуы мен жинақталуының нормативтерін бекіту туралы) белгіледі. Мәслихаттың шешімі. Қостанай облысы Бейімбет Майлин ауданы 2022 жылғы 25 қаңтардағы № 89).

Құжатқа сәйкес, жайлы және нашар жабдықталған үй шаруашылықтарының бір тұрғынына шаққандағы коммуналдық қалдықтардың жиналуының жылдық көрсеткіші 1,2 м3 (шамамен 260 кг) құрайды. Коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының нормалары 2-кестеде келтірілген.

2-кесте – Бейімбет Майлин ауданы бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормалары

№	Коммуналдық қалдықтарды жинайтын мекеме	Есеп бірлігі	Коммуналдық қалдықтардың жиналуының жылдық нормасы, м3
1.	Жайлы үйлер	1 тұрғын	1, 2
2.	Жайлы емес үйлер		1,3

Сондай-ақ аудан мәслихатының қаулысымен халық үшін қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және шығару тарифтері бекітілді (аудан мәслихатының 2022 жылғы 21 маусымдағы № 126 "Бейімбет Майлин ауданы бойынша

халыққа қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және шығару тарифтерін бекіту туралы" шешімі). Тарифтер 3-кестеде көрсетілген.

3-кесте – Бейімбет Майлин ауданы бойынша халыққа қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және шығару тарифтері

Атауы	Өлшем бірлігі	теңге (Қосылған құн салығынсыз теңге)
Жайлы үйлер	айына 1 тұрғыннан	223,50
Жайлы емес үйлер		242,13
Бірлікке жылдық тариф (көлем)	1 м ³	2235,00

Тарифтер белгіленгенімен, іс жүзінде аудан тұрғындарының басым бөлігі тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және шығару үшін төлем жасамайды.

1.2. Коммуналдық қалдықтарды басқарудың қолданыстағы жүйесін бағалау.

Қалдықтарды жинау, жинақтау және бөлек жинау

Бейімбет Майлин ауданы түгел дерлік жеке сектордан тұрады. Ауылдық округтер мен ауылдардағы үй шаруашылықтары жылына бір рет өз аумағынан қоқыс шығару қызметіне өз бетінше тапсырыс беріп, жүк тиеуші мен көлік жүргізушісіне 3-5 мың теңге (барлығы 8 мың теңгеге дейін) төлейді. Жыл бойы қатты тұрмыстық қалдықтар өз алаңдарында сақталады, тамақ қалдықтары үй жануарларына беріледі, қағаз, картон, ағаш үй пештерінде, моншаларда жағылады. Қалдықтарды шығаруды қоқыс полигондарымен келісім-шартсыз жеке тұлғалар жүзеге асырады.

Қалдықтарды жинау және шығару аудан орталығы Әйет ауылы мен Тобыл ауылының көпқабатты үйлерден тұратын абаттандырылған секторында ішінара ұйымдастырылған. Контейнер алаңдары үйлердің жанында ұйымдастырылған, олардың әрқайсысында бірнеше контейнер бар (4-кесте). Контейнер алаңдары ішінара қоршалған, бетондалмаған және жерде тұр.

Тұрғындар мен кәсіпорындардан, ұйымдардан қалдықтарды шығаруды " Содружество" ЖШС арнайы машина арқылы жүзеге асырады.

Ауылдық округтер мен ауылдардағы қалдықтарды шығару жұмыстарын жүк көліктері бар және шығаруға полигонмен келісім шарт жасасқан жеке кәсіпкерлер жүзеге асырады. Кәсіпкерлермен келісім-шарттар мемлекеттік мекемелерге қызмет көрсету бойынша мемлекеттік конкурстар арқылы жасалады. Тұрғын үй секторына қызмет көрсетілмейді.

Кесте 4 - Контейнер алаңдары мен контейнерлер туралы ақпарат

Атауы	Контейнер алаңдары	Контейнерлер саны
Әйет ауылы	13	50
Тобыл кенті	7	23

Контейнер алаңдарында жүргізілген талдау нәтижелері бойынша мыналар анықталды:

- контейнер алаңдары заңнамада белгіленген санитарлық талаптарға сай емес;
- контейнерлер көлемі 0,75 м3 металл бойынша стандартты өлшем болып табылады;
- контейнерлер аралас қалдықтарды сақтауға арналған;
- қатты тұрмыстық қалдықтарды бөлек жинау қарастырылмаған, қалдықтарды бөлек жинауға арналған контейнерлер жоқ.

Бөлек қалдықтарды жинау

Ауданда қалдықтарды бөлек жинау мүлдем жоқтың қасы.

Әйет ауылында және Тобыл кентінде сынап бар шамдарды жинауға арналған екі контейнер орнатылған.

Ауданның басқа елді мекендерінде қалдықтарды бөлек жинайтын контейнерлер орнатылмаған.

Тұрғындар үй шаруашылығындағы қалдықтарды өздігінен сұрыптайды, тамақ қалдықтарын немесе қағазды, ағашты бөліп, кейіннен өз қажеттіліктеріне (үй жануарларын тамақтандыру немесе пеш жағу үшін) пайдаланады.

Ауданда қоқыс жинайтын орындар жоқ. Кейбір елді мекендерде, соның ішінде Тобыл кентінде жеке металл сынықтарын жинаушылар бар.

Жалпы, Бейімбет Майлин ауданында қалдықтарды жинау және шығару және бөлек жинау жүйесі тұрғындармен ішінара жүзеге асырылса, қайта өңдеуге арналған шикізатты мамандандырылған кәсіпорындарға өткізу де жүргізілмейді.

Қалдықтарды тасымалдау

Әйет ауылында және Тобыл кентіндегі контейнер алаңдарынан қоқыс полигонына шығаруды айына екі рет "Содружество" ЖШС 1 мамандандырылған автокөлікпен жүзеге асырады.

Ауылдық округтер мен ауылдарда жеке сектордың қалған бөлігін тасымалдаудың белгіленген кестесі жоқ. Жылына бір рет тұрғындардың шақыруы бойынша алып тастауды жеке жүк көлігі иелері жүргізеді. Қалдықтарды полигондарға шығаруды рұқсатсыз, полигондармен келісімсіз немесе рұқсатсыз жеке тұлғалар жүзеге асырады.

Жыл бойы тұрғындар өз аумақтарында қалдықтарды орналастырып, өздігінен қоқыс полигондарын қалыптастырады. Тамақ қалдықтары үй жануарларына беріледі, қағаз, картон, ағаш үй пештерінде жағылады.

ҚР ЕК (337-бап) сәйкес, қалдықтарды жинау, сұрыптау және тасымалдау, қауіпті емес қалдықтарды қалпына келтіру және жою жөніндегі кәсіпкерлік қызметті жоспарлайтын немесе жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері ҚР ЭҮПШ-на қызметтің басталғаны туралы хабарламаны ұсынуы тиіс.

Бейімбет Майлин ауданында қатты тұрмыстық қалдықтарды (ТҚК) жинайтын және шығаратын кәсіпкерлік субъектісін анықтау бойынша конкурс өткізілген жоқ.

Қалдықтарды сұрыптау және қайта өңдеу

Бейімбет Майлин ауданында жиналған қалдықтардың барлығы дерлік полигондарға тасымалданады. Қалдықтарды өңдеу және сұрыптау жартылай полигон аумағында жүзеге асырылады. Қалдықтарды сұрыптау желісі жоқ.

Қалдықтарды сұрыптаумен, қайта өңдеумен және орналастырумен айналысатын мамандандырылған кәсіпорындар анықталмаған.

Қалдықтарды кәдеге жарату

Бейімбет Майлин ауданындағы қалдықтарды кәдеге жарату сыйымдылығы 1500-ден 10500 тоннаға дейінгі 9 қатты тұрмыстық қалдықтар полигонында жүзеге асырылады. Полигондар үшін әрқайсысы 2 гектарға дейінгі жер учаскелері бөлінген. Сынақ алаңдары келесі елді мекендерде орналасқан: Тобыл кенті, Асенкритовка ауылы, Береговое ауылы, Әйет ауылы, Красносельское ауылы, Майское ауылы, Валерьяновка ауылы. Барлық полигондар коммуналдық меншікте.

Барлық полигондарда қалдықтарды кәдеге жаратудың негізгі әдісі - сақтау. Қалдықтардың басым түрі ауылшаруашылық және коммуналдық қалдықтар, күл және қож болып табылады.

Барлық 9 полигонда қалдықтар қоршаған ортаға эмиссияға міндетті рұқсатсыз және алдын ала сұрыптаусыз рұқсатсыз қабылданады, бұл табиғатты қорғау заңнамасының талаптарына қайшы келеді. Рұқсат етілген қалдықтар мемлекеттік органдарға қызмет көрсететін жеке кәсіпкерлерден ғана қабылданады.

Жаттығу алаңында. Әйет және Тобыл ауылдары қалдықтарды кейін кәдеге жарату, кәдеге жарату немесе кәдеге жарату мақсатында қалдықтарды сұрыптау алаңында қалдықтарды сұрыптауды енгізуді жоспарлап отыр. Полигонда қатты қалдықтар қолмен сұрыпталатын болады.

1.3. Қалдықтардың жекелеген түрлерін басқару жүйесін талдау

Құрамында сынап бар шамдардың қалдықтары

Бейімбет Майлин ауданы тұрғындарынан құрамында сынап бар шамдардың (бұдан әрі – РСО) қалдықтарын жинау тек Әйет ауылы мен Тобыл кентінде ұйымдастырылған. Екі контейнер орнатылған. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығының мәліметі бойынша, мемлекеттік тендер негізінде қауіпті қалдықтарды кәдеге жарату бойынша серіктестікпен (Рудный) келісім-шарт жасалған.

Басқа елді мекендерде РСО жиналмайды. РСО қалдықтары мен тұрғындардан пайда болған азық-түлік көздері аулаларда жиналады немесе жалпы ағынмен полигондарға түсіп, қоршаған ортаға зиянын тигізеді.

Аудан әкімдігінде аудандағы РСО-ның қалыптасу, жинақтау және өңдеу көлемі туралы мәліметтер жоқ. Іс жүзінде әкімдіктер РСО қайта өңдеу мәселесімен айналыспайды, сонымен бірге "Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы" Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 13 қаңтардағы № 541-IV Заңына сәйкес, Халық пайдаланған құрамында сынап бар энергия үнемдейтін шамдарды кәдеге

жаратуды ұйымдастыру республикалық маңызы бар қалалардың, астаналардың жергілікті атқарушы органдарына және аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) жергілікті атқарушы органдарына жүктеледі.

Электр және электронды жабдықтардың қалдықтары

Бейімбет Майлин ауданының тұрғындары арасында электр және электрондық жабдықтардың (бұдан әрі - ЖЭҚ) қалдықтарын жинау, кәдеге жарату немесе кәдеге жарату жоқ.

WEEE жинауға арналған контейнерлер ешбір елді мекенде орнатылмаған.

Тұрғындар шығарған ЭЕҚ қалдықтары аулаларда жиналады немесе жалпы ағында полигондарға түседі.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің (365-бап) ЭО қалдықтарының қауіпті құрамдас бөліктері бөлек жиналып, қайта қалпына келтіру үшін мамандандырылған кәсіпорындарға берілуі тиіс талаптары орындалмайды.

Көлемді және құрылыс қалдықтары

Ауданда ірі көлемдегі және құрылыс қалдықтарын бөлек жинау жоқ. Басқа қалдықтармен бірге олар жылына бір рет қатты тұрмыстық қалдықтар полигонына тасымалданады. Өткен кезеңде көлемді және құрылыс қалдықтары аулаларға орналастырылып, шаруашылықта пайдаланылып, өртелді.

Табиғат қорғау заңнамасына сәйкес, жергілікті атқарушы органдар жеке тұлғалар ірі көлемдегі және құрылыс қалдықтарын өз бетінше шығара алатын арнайы қабылдау пункттерін ұйымдастыруы тиіс.

Тамақ қалдықтары

Ауданда тамақ қалдықтарын бөлек жинау жоқ. Бейімбет Майлинауданы жеке тұрғын үй секторы бар ауылдық аймақ, мұнда әр үйде азық-түлік қалдықтары, бау-бақша қалдықтарымен қоректенетін малы мен үй жануарлары бар.

Ауылдағы жөнделген үйлердің тамақ қалдықтары. Аурухана мен оқу орындарының қалдықтары сияқты Әйет пен Тобылды басқа қалдықтармен араластырып, контейнерлерге шығарып, полигонға апарды.

1.4. Қоршаған ортаны қорғау шараларына бөлінген қаражатты талдау

Бейімбет Майлин ауданында қалдықтарды басқару мәселелерін шешуге жұмсалған жалпы шығындар Ұлттық статистика бюросының мәліметі бойынша 2021 жылы 771,5 мың теңгені, 2022 жылы 0,00 мың теңгені, 2023 жылы 28 000 мың теңгені құрады. Жергілікті атқарушы органдар 5-кестеде келтірілген қалдықтарды басқару процесінің жекелеген құрамдас бөліктері бойынша шығындарды шамамен есептей алды.

5-кесте - Бейімбет Майлин ауданы бойынша қалдықтарды басқару жөніндегі іс-шараларға арналған шығындар

Атауы	Нақты шығындар, мың теңге		
	2021	2022	2023

Құрамында рутений бар шамдарды (RSO) жинау және жою шығындары	-	-	-
Қатты тұрмыстық қалдықтарды жинауға арналған контейнерлерді және бөлек жинауға арналған торларды сатып алу шығындары	1 446,5	-	-
Контейнер алаңдарын жөндеуге кеткен шығындар	-	-	-
Табиғи полигондарды жоюға кеткен шығындар	-	-	28000
Көму шығындары	-	-	-
Барлығы	1 446,5	-	28000

Кесте деректері Бейімбет Майлин ауданында қалдықтарды басқару мәселелерін шешуге бөлінген қаржының өте мардымсыз екенін көрсетеді. Соңғы үш жылда қаражат тек стандартты контейнерлер сатып алуға және табиғи қоқыстарды жоюға жұмсалды.

Облыстағы қалдықтарды өңдеу секторының жай-күйін талдау көрсеткендей, жаңа контейнерлер мен қоқыс таситын көліктер сатып алу, жаңа контейнерлік алаңшалар салу, ірі көлемдегі және құрылыс қалдықтарын жинау үшін арнайы алаңдарды ұйымдастыру, полигондарды жаңғырту талаптарын орындау қажет. санитарлық және табиғатты қорғау заңнамасы, кейбір полигондарды рекультивациялау және жабу және т.б.

1.5. 2024 - 2028 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтардың түзілу көлемінің есебі (болжамы).

Бейімбет Майлин ауданында кәсіпорындардың дамуы, экономикалық көрсеткіштердің жақсаруы, полигондармен келісім-шарттардың көбеюі, өмір сүру сапасының жақсаруы, тұрғындардың табысының артуы, тұрғындардың әлеуметтік-тұрмыстық жағдайы жақсарып, тұрғындардың тұрмыстық жағдайы жақсаруда. қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығару жоспарлануда, соның нәтижесінде кәсіпорындар мен тұрғындардан жиналған қалдықтардың көлемін ұлғайту жоспарлануда.

2028 жылға дейінгі коммуналдық қалдықтардың түзілу көлемінің болжамы осы факторларды ескере отырып жүзеге асырылды, яғни. түзілетін коммуналдық қалдықтардың көлемін ұлғайту болжамы жасалды. ҚОҚМ деректері бойынша Қазақстан Республикасындағы коммуналдық қалдықтардың жыл сайынғы өсімі 5% құрайды.

6-кестеде 2028 жылға дейінгі қалдықтардың түзілу болжамы көрсетілген.

6-кесте - 2028 жылға дейінгі Бейімбет Майлин ауданында коммуналдық қалдықтардың түзілу болжамы

Атауы	Түзілген қалдықтардың нақты мөлшері			ТҚК түзілудің жоспарланған көлемі			
	2021	2021	2023	2024	2025	2026	2027
Қатты қалдықтардың түзілуі, тонна	2517	2508	2 448,3	2 570,7	2 699,2	2 834,2	2 975,9

Есептеулер 2024 және 2027 жылдары қалдықтар көлемінің 5%-ға, содан кейін екі жыл сайын 5%-ға артуына негізделген.

Экологиялық заңнаманың заманауи талаптары "жасыл экономиканың" мақсатты индикаторларына қол жеткізу үшін Бейімбет Майлин ауданында тұрмыстық қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру қажеттілігін талап етеді: тұрмыстық қатты қалдықтарды шығарумен 100%-ға дейін қамтылған халықпен қалдықтарды кәдеге жарату, санитарлық 2030 жылға дейін қатты тұрмыстық қалдықтарды 95%-ға дейін сақтау және қайта өңделген қалдықтардың үлесін 40%-ға дейін арттыру.

1.6. Коммуналдық қалдықтарды басқарудағы ағымдағы жағдайды талдаудан қорытындылар

Бейімбет Майлин ауданындағы коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу бойынша ағымдағы жағдайды талдау тұрғындардың едәуір бөлігінің тұрмыстық қалдықтарды жинаумен және шығарумен қамтылмағанын, қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығару жөніндегі мамандандырылған ұйымдардың жоқтығын көрсетті. қажетті инфрақұрылым.

Облыста Бағдарлама аясында экологиялық заңнаманың талаптарына жауап беретін экологиялық қауіпсіз және үнемді коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін құру және келесі проблемалық мәселелерді шешу қажет:

- мамандандырылған кәсіпорындардың қалдықтарды жинау және шығарудың орталықтандырылған жүйесін құру қажеттілігі;

- елді мекендердегі контейнерлік алаңдарды талапқа сай келтіру;

- орнатылған контейнерлер санының жеткіліксіздігі;

- ыдыстардың тозуы, аралас қалдықтарды сақтау үшін ескі, тот басқан, ойық ыдыстарды пайдалану;

- қайталама қалдықтарды бөлек жинауға арналған контейнерлер санының жеткіліксіздігі;

- қатты тұрмыстық қалдықтарды бөлек жинау үшін инфрақұрылымның болмауы (қалдықтарды сұрыптау желілері);

- қатты тұрмыстық қалдықтарды (қоқыс шығаратын көліктер) тасымалдау инфрақұрылымының болмауы;

- тұрғындардан коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрамдастарын жинау бойынша ұйым жоқ (ҚҚК, ЖЭҚ, медициналық);

- қалдықтарды бөлек жинау мәселелерінде халықтың экологиялық мәдениетінің төмендігі;

- бекітілген тариф бойынша қалдықтарды жинау және шығару бойынша төлемдер жүргізілмейді.

1.7. Коммуналдық қалдықтарды басқару секторындағы күшті, әлсіз жақтарды, мүмкіндіктер мен қауіптерді талдау

Бейімбет Майлин ауданындағы коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін бағалау үшін жүйенің жай-күйіне SWOT талдауы жүргізілді, оның күшті және әлсіз жақтары, бар мүмкіндіктер мен қауіптер анықталды (7-кесте).

Кесте 7. Күшті жақтарды, әлсіз жақтарды, мүмкіндіктер мен қауіптерді талдау

Мықты жақтары	Әлсіз жақтары
<p>1. Қалдықтарды басқару әлемдік тәжірибеде жақсы зерттелген. Оны жаңғыртудың дәлелденген технологиялары мен шешімдері бар.</p> <p>2. 8 полигонды жаңғыртуды жоспарлау.</p> <p>3. Тобыл ауылындағы полигонға қоқыс сұрыптау желісін орнатуды жоспарлау.</p> <p>4. Нарық әлеуетті инвесторлар мен жеке қаржыландыру көздері үшін ашық.</p> <p>5. Жасыл энергетиканы дамыту үшін қатты тұрмыстық қалдықтарды пайдалану мүмкіндігі бар.</p>	<p>1. Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау мен шығарудың ұйымдастырылған жүйесінің болмауы</p> <p>2. Тұрғындардың қалдықтарды жинау және шығарумен жеткіліксіз қамтылуы.</p> <p>3. Қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жарату көлемінің төмендігі.</p> <p>4. Қалдықтарды бөлек жинау деңгейінің төмендігі.</p> <p>5. Бекітілген тариф бойынша тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және шығару үшін тұрғындардан төлемнің болмауы.</p> <p>6. ҚТҚ полигондарының санитарлық ережелер мен заң талаптарына сәйкес келмеуі.</p> <p>7. Қалдықтарды сұрыптаусыз және алдын ала өңдеусіз жою.</p> <p>8. Рұқсат етілмеген полигондардың көптігі.</p> <p>9. Қалдықтарды басқару туралы халықтың хабардарлығының төмендігі</p>
Мүмкіндіктер	Қауіптер
<p>1. Коммуналдық қалдықтарды басқарудың тиімді жүйесін құру.</p> <p>2. Қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату көлемін ұлғайту.</p> <p>3. Рұқсат етілмеген полигондарды рекультивациялау.</p> <p>4. Халық арасында табиғи ресурстарды пайдалануға саналы көзқарасты қалыптастыру</p> <p>5. Қызығушылықты арттыру кәсіпорындар мен жеке тұлғаларды қатты тұрмыстық қалдықтарды жинауға және өңдеуге тарту мақсатында.</p> <p>6. Қалдықтарды басқару инфрақұрылымын дамытуға инвесторларды тарту</p> <p>7. Әртүрлі қайталама шикізат түрлерін өңдеуге арналған заманауи БАТ-ның болуы.</p>	<p>1. Шығарылатын қалдықтардың көлемін ұлғайту.</p> <p>2. Қалдықтардың жинақталған аймақтарында күрделі экологиялық жағдайлардың пайда болуы.</p> <p>3. Климаттың өзгеруіне әсер ететін полигондардан ауаға шығарындылар.</p> <p>4. Рұқсат етілмеген полигондар санының артуы.</p>

Қалдықтарды басқару жүйесінің жай-күйінің SWOT талдауы Бейімбет Майлин ауданында күшті жақтардан гөрі әлсіз жақтардың көп екенін көрсетеді, сондықтан таяу жылдарда коммуналдық қалдықтарды басқарудың тиімді жүйесін құру үшін барлық мәселелер кешенін шешу қажет.

2. ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ МАҚСАТЫ, МАҚСАТТАРЫ ЖӘНЕ МАҚСАТТАРЫ

2.1. Мақсаты мен міндеттері

Бағдарламаның мақсаты – табиғатты қорғау заңнамасының талаптарына сәйкес Бейімбет Майлин ауданында экологиялық қауіпсіз және үнемді коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін құру.

Бағдарламаның міндеттері:

1. Қалдықтарды басқару бойынша кәсіпкерлік субъектілеріне қажетті инфрақұрылымды құру.
2. Коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды енгізу.
3. Коммуналдық қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату жүйесін құру.
4. Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету.
5. ТҚҚ жеке полигондарын рекультивациялау және полигондарды экологиялық, құрылыс және санитарлық талаптарға сәйкес жаңғырту.
6. Рұқсат етілмеген қалдықтарды орналастыру орындарын жою.
7. Халықты экологиялық ағарту және ағарту, оның ішінде мәдениет деңгейін және қалдықтарды бөлек жинау саласында халықтың қызығушылығын арттыру.

2.2. Мақсаттар

Бағдарламаның нысаналы индикаторлары Қазақстан Республикасының "Қазақстан Республикасының жасыл экономикаға көшу тұжырымдамасы" стратегиялық құжаттарына, сондай-ақ "Қостанай облысы бойынша қоршаған орта сапасының нысаналы индикаторларына (2024 ж.-) сәйкес белгіленген. 2028 және Бейімбет Майлина ауданындағы қалдықтарды басқарудың ағымдағы жағдайын талдау.

Мақсаттар Бейімбета Майлина ауданында қалдықтарды жинау, өңдеу және кәдеге жарату жүйесін жақсартуға бағытталған (8-кесте).

8-кесте. 2024-2028 жылдарға арналған Бейімбет Майлин ауданы бойынша қалдықтарды жинау, шығару, қайта өңдеу және кәдеге жарату жүйесін жетілдірудің нысаналы индикаторлары.

р/н	Мақсатты индикатордың атауы	Мақсатты мән			
		Ағымдағы жағдай (2020-2023)	2024	2026	2028

1.	Орталықтандырылған жүйе шеңберінде қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығарумен халықты қамту, %	0	50	80	100
2.	Коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды енгізу: - фракциялар бойынша, соның ішінде қалдықтардың таңдалған қауіпті түрлері (медициналық және құрамында сынап бар, электронды және тұрмыстық техника), %	0	18,2	27,5	31
3.	Қатты тұрмыстық қалдықтарды қайта өңдеу және орналастыру үлесі (түзілу көлемінен), %	0	23	29	31
4.	Экологиялық талаптарға сәйкес қатты тұрмыстық қалдықтар полигондарын жабу және рекультивациялау, бірлік.		1	1	1
5.	Экологиялық және санитарлық нормаларға сәйкес келетін полигондарды, бірліктерді жаңғырту.	0	2	2	2

6.	Қатты тұрмыстық қалдықтарды жинаудың, кәдеге жаратудың және қайта өңдеудің, оның ішінде бөлек жинаудың ұтымды жүйесі туралы халықтың хабардарлығын арттыру, %	0	100	100	100
----	---	---	-----	-----	-----

Орталықтандырылған жүйе шеңберінде халықты қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығаруды қамтудың нысаналы индикаторлары Қазақстан Республикасының стратегиялық құжаттарына сәйкес белгіленеді.

Қалдықтарды бөлек жинауды енгізу, қатты тұрмыстық қалдықтарды кәдеге жарату және кәдеге жарату үлесі Қостанай облысы бойынша қоршаған орта сапасының мақсатты көрсеткіштеріне (2024-2028) сәйкес белгіленген.

3. БАҒДАРЛАМАНЫ ІСКЕ АСЫРУДЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ, ҚОЙЫЛҒАН МАҚСАТТАРҒА ҚОЛ ЖЕТКІЗУ ЖОЛДАРЫ ЖӘНЕ ТИІСТІ ШАРАЛАР

3.1. Қалдықтарды басқару бойынша кәсіпкерлік субъектілері үшін қажетті инфрақұрылым құру.

ҚР Экологиялық кодексінің 365-бабына сәйкес қалдықтарды басқару жөніндегі кәсіпкерлік субъектілері үшін қажетті инфрақұрылымды құру және оның жұмыс істеуі аудандардың жергілікті атқарушы органдарының құзыретіне кіреді.

Облыстың қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары (ҚР ЭК 29-бабы), жергілікті бюджет шеңберінде жеке инвестицияларды тарта отырып, қалдықтарды жинау, тасымалдау, залалсыздандыру, пайдалану және қайта өңдеу бойынша инфрақұрылым сатып алуға болады. Қалдықтарды басқару саласындағы қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары мынадай бөлімдерді қамтуға тиіс:

- қалдықтардың кез келген түрін, оның ішінде иесіз қалдықтарды жинау, тасымалдау, залалсыздандыру, пайдалану және қайта өңдеу жөніндегі технологияларды енгізу;

- зауыттарды, цехтар мен өндірістерді салу, реконструкциялау, қондырғыларды сатып алу және пайдалану: қалдықтардың кез келген түрін сақтауға арналған полигондар; қалдықтарды жинау, тасымалдау, қайта өңдеу, сұрыптау, кәдеге жарату және көму бойынша; қайталама материалдық ресурстарды жинау және қайта өңдеу

бойынша; қалдықтардан пайдалы компоненттерді алуға байланысты шикізатты немесе дайын өнімді алу бойынша (қайта өңдеу байыту қалдықтары, аршылған және сыйатын жыныстар, күл қождары, металлургиялық қождар, техногендік минералдық түзілімдер).

Қостанай облысының қоршаған ортаны қорғау жөніндегі 2023 – 2025 жылдарға арналған іс-шаралар жоспарына сәйкес қоршаған ортаны қорғауға 11,7 млрд теңге бағытталады. Алайда, үш жыл ішінде қалдықтарды бөлек жинауға арналған контейнерлерді небәрі 9,7 млн.теңгеге сатып алу жоспарлануда, дегенмен, өңірдің маңызды проблемаларының бірі – мұндай контейнерлердің жетіспеушілігі. Жоспарда рұқсат етілмеген полигондарды жою жөніндегі іс-шаралар көзделген, алайда қалдықтарды қайта өңдеудің кешенді инфрақұрылымын құру жөніндегі іс-шаралар көзделмеген.

Қазақстан Республикасының стратегиялық құжаттарында халықты қалдықтарды шығарумен 100% қамту бойынша нысаналы көрсеткіштер белгіленген. Бұл көрсеткішке жету үшін келесі шараларды орындау қажет:

- Бейімбет Майлин ауданының барлық елді мекендерінде коммуналдық қалдықтарды аралас жинауға арналған контейнерлер сатып алу;
- коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару үшін мамандандырылған көлік сатып алу;
- қалдықтарды бөлек жинауға арналған контейнерлерді сатып алу;
- контейнерлік алаңдар мен контейнерлерді санитариялық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкестендіру;
- жергілікті атқарушы билік органдарының ірі габаритті және құрылыс қалдықтарын сақтауға арналған алаңдарды айқындау;
- конкурс (тендер)өткізу арқылы коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жөніндегі компанияларды айқындау;
- қалдықтарды тасымалдау қызметтері үшін төлемдерді жинау жүйесін енгізу;
- ҚТҚ жинау, тасымалдау, сұрыптау және көму тарифтерін экономикалық негізделген және уақтылы қайта қарау;
- қызметі нәтижесінде қалдықтар пайда болатын жеке және заңды тұлғалармен мамандандырылған ұйымдармен ҚТҚ тасымалдау шарттарын міндетті түрде жасасу қажеттілігі туралы түсіндіру жұмыстары.
- ҚТҚ жинау мен әкетудің орталықтандырылған жүйесін пайдалану кезінде конкурс (тендер) нәтижелері бойынша белгілі бір Жергілікті атқарушы органдар айқындайды.

Коммуналдық қалдықтарды жинау және әкету үшін контейнерлер мен мамандандырылған көлік сатып алу.

Жалпы аудан бойынша коммуналдық қалдықтарды жинау мен шығарудың орталықтандырылған жүйесін ұйымдастыру қажет. Ол үшін, ең алдымен, барлық елді мекендерде қалдықтарды аралас жинауға арналған контейнерлерді және қалдықтардың "құрғақ" фракциясын бөлек жинауға арналған контейнерлерді орнату қажет.

Сатып алу қажет контейнерлердің қажетті санын есептеу халық санына және Қалдықтардың пайда болу нормасына сүйене отырып жүргізілді.

Халқы 22 564 адам. Білім беру нормасы-жылына 260 кг: $22\ 564 \times 260 \text{ кг} = 5\ 866\ 640 \text{ кг} = 5\ 900 \text{ тонна}$. Күніне $5900:365 = 16,2 \text{ т} = 16200 \text{ кг}$.

Контейнерлер қажет: $16200:200=81$ күнделікті әкету кезінде. Апта сайынғы әкету кезінде – $42 \times 7=567$. Ауданда 4250 аула және аудан орталығы Әйет ауылында 30-дан астам көше бар. Егер Тобыл ауылында 36 контейнер орнатылса, онда 1 контейнермен 1 -2 көше қамтылады.

Есептік құны: 1,1 м3 ҚТҚ үшін бір контейнердің бағасы 80 000 теңгені құрайды. Қажетті қаражат: $36 \times 80\ 000 = 2800,0$ мың теңге.

Заңнамаға сәйкес қалдықтарды шығару үшін ҚТҚ тасымалдауға арналған арнайы жабдықталған көлік құралдарын пайдалану қажет, сондықтан оларды сатып алу қажет. Қалдықтарды жинау аумағының едәуір көлемін ескере отырып, 1 бірлік көлік сатып алу қажет.

Есептік құны: бір қоқыс таситын көліктің бағасы 65 млн. теңгені құрайды.

0оС және одан төмен температурада контейнерлерде қалдықтарды сақтау мерзімдері айқындалған "өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, қолдануға, залалсыздандыруға, тасымалдауға, сақтауға және көмуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларының 58 – бабының талаптарын ескере отырып, қалдықтарды шығару күн сайын жүргізілуі тиіс, оң температурада-бір тәуліктен аспайды. ҚТҚ шығару күн сайын жүргізілуі тиіс.

Жеке секторда коммуналдық қалдықтарды жинауға арналған контейнерлер Орнатылатын елді мекендерде ҚТҚ шығару кестесін жасау және бекіту қажет. Шығару көшелерді айналып өту арқылы жүзеге асырылады (мысалы, аптасына бір рет).

Жергілікті атқарушы органдар ҚТҚ жинау және тасымалдау жөніндегі компанияны конкурс негізінде айқындауға және оны пайдалану үшін көлік құралын сенімгерлік басқаруға беруге тиіс.

Контейнерлік алаңдар мен контейнерлерді санитариялық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкестендіру

"Өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, қолдануға, залалсыздандыруға, тасымалдауға, сақтауға және көмуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" қағидаларында (бұдан әрі-қағидалар) белгіленген санитариялық – эпидемиологиялық талаптарға сәйкес келмейтін коммуналдық қалдықтарды жинауға арналған контейнерлік алаңдар.

Жергілікті атқарушы органдар контейнерлік алаңдардың санын және олардың орналасқан жерін айқындауға тиіс, қолда бар алаңдарды жөндеу және Санитариялық қағидаларға сәйкес келтіру қажет:

- алаңның негізінде қатты асфальтталған немесе бетонды, температураның өзгеруіне төзімді, алаңға еркін қол жеткізу жағына қарай еңісі бар қалыңдығы кемінде 100 мм жабын болуы тиіс;

- периметрі бойынша, үш жағынан алаң қатты климаттық өзгерістерге және коррозияға төзімді қатты материалмен қоршалады;

- алаңның төртінші жағы контейнерлерге қызмет көрсету, басқарушы, қызмет көрсетуші ұйым және халық үшін еркін қол жетімді қалдықтарды жинау үшін қызмет етеді;

- шатыр, қатты климаттық өзгерістерге және коррозияға төзімді қатты материалдан жасалған.

Контейнерлердің меншік иесі оларды жөндеуді және одан әрі пайдалануға жарамсыз контейнерлерді ауыстыруды ұйымдастырады, қоқыс қабылдайтын камераларды, алаңдар мен тауашаларды жинағыштарға (контейнерлерге), сондай-ақ қалдықтар жинағыштарын үнемі жууды, дезинфекциялауды және дезинсекциялауды (шыбындарға және басқаларға қарсы) қамтамасыз ету жөнінде шаралар қабылдайды.

Жергілікті атқарушы билік органдарының ірі габаритті қалдықтарды сақтауға арналған алаңдарды айқындауы

Ірі габаритті қалдықтарды әкетуді Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мамандандырылған ұйым, оның ішінде тұтынушылардың өтінімдері бойынша не ірі габаритті қалдықтарды қоймаға жеткізу жолымен тұтынушылар өз бетінше қамтамасыз етеді.

Мұндай алаңдардың орналасқан жерлерін жергілікті атқарушы билік органдары айқындауы және коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі қызметтерді көрсетуге арналған шартта көрсетілуі тиіс. Қалдықтарды бөлек жинауға қойылатын талаптың 19-тармағына сәйкес (ЭГТРМ м.а. 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482 бұйрығы) Жергілікті атқарушы органдар жеке тұлғаларда (тұрғындарда) түзілетін Құрылыс және ірі габаритті қалдықтар үшін жабыны мен қоршауы бар ауданы кемінде 12 м² болатын орынды ұйымдастырады.

Заңнамаға сәйкес ірі габаритті қалдықтарды сақтауға арналған арнайы алаңдарда коммуналдық қалдықтардың құрамына кіретін тұтыну тауарларын пайдаланудан және өзінің тұтыну қасиеттерін жоғалтқан қаптамадан қалдықтарды жинау орындарын ұйымдастыруға тыйым салынады.

Жергілікті атқарушы органдар халықтан ірі көлемді және құрылыс қалдықтарын жинау үшін арнайы орындар ұйымдастыруға тиіс. Оларды ҚТҚ полигондарының жанында орналастыруға болады.

Құрылыс қалдықтарын жинау, әдетте, келесі әдістердің бірімен жүзеге асырылуы керек: қаптарға жинау, содан кейін оларды борттық немесе самосвалды автомобильге тиеу; қалдықтарды үйіп жинау, содан кейін борттық немесе самосвалды автомобильге қайта тиеу.

3.2. Коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесін жаңғырту

Бейімбет Майлин ауданындағы коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесі жаңғыртуды қажет етеді.

Коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесі жинау және тасымалдау бойынша меншікті инфрақұрылым объектілерін ұйымдастыру жолымен жүзеге асырылуға тиіс.

Жергілікті атқарушы органдар ҚТҚ жинау және тасымалдау жөніндегі компанияларды конкурс (тендер) өткізу арқылы айқындауға, осы компаниялармен бірлесіп, ҚТҚ жинауға, тасымалдауға, сұрыптауға және көмуге белгіленген тарифке сәйкес қалдықтарды тасымалдау жөніндегі қызметтер үшін төлемдерді жинауды енгізуге және тарифті уақтылы қайта қарауға тиіс.

Конкурс (тендер) өткізу арқылы ҚТҚ жинау және тасымалдау жөніндегі компанияларды айқындау

Қоршаған ортаны қорғау заңнамасының талаптарына сәйкес (ҚР Экономикалық кодексінің 367-бабы) қатты тұрмыстық қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесін жергілікті атқарушы органдар ТҚК нарығына қатысушыларды анықтау бойынша конкурс (конкурс) арқылы ұйымдастырады. Конкурс тәсілімен мемлекеттік сатып алу "Мемлекеттік сатып алу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 4-тарауына сәйкес жүзеге асырылады.

Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және тасымалдау бойынша конкурсқа қатысушыларға мынадай ең төменгі талаптар белгіленді:

- қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы кәсіпкерлік субъектілерінің рұқсаттары мен хабарламаларының мемлекеттік электрондық тізілімінде тіркелуінің болуы (ҚР Экономикалық кодексінің 337-бабының талаптарына сәйкес);

- экономикалық қызмет түрлерінің жалпы жіктеуішіне сәйкес 38110 "Қауіпсіз қалдықтарды жинау", 38210 "Қауіпсіз қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату" кіші сыныптарына сәйкес келеді;

- спутниктік навигация жүйелерімен жабдықталған көлік құралдарын иелену және/немесе жалға беру;

- көлік құралдарын қоюға, сақтауға, техникалық қызмет көрсетуге және жөндеуге арналған жылытылатын өндірістік үй-жайларды иелену және/немесе жалға беру;

- қатты тұрмыстық қалдықтарды шығару бойынша қызмет көрсету үшін білікті басқарушы және техникалық персоналдың болуы;

- қатты тұрмыстық қалдықтарды жинауды және тасымалдауды жүзеге асыратын шаруашылық жүргізуші субъектілер қалдықтарды сұрыптау кешеніне жеткізген кезде оларды сұрыптайтын шаруашылық жүргізуші субъектілермен келісім шартқа отыруы керек немесе сұрыптауды өздері жүзеге асырады;

- қатты тұрмыстық қалдықтарды жинауды және тасымалдауды жүзеге асыратын шаруашылық жүргізуші субъектілер қауіпті емес қалдықтарды шығарумен және көмумен айналысатын шаруашылық жүргізуші субъектілермен, сондай-ақ тұрмыстық қалдықтардың қауіпті құрамдас бөліктерін сұрыптау кешеніне жеткізу кезінде келісім шарты болуы керек;

- қатты тұрмыстық қалдықтарды жинауды және тасымалдауды жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері кәдеге жаратуды жүзеге асыратын шаруашылық жүргізуші субъектілерге тапсырған кезде қалдықтарды қабылдау үшін полигон операторымен шарт жасайды.

Бейімбет Майлин ауданының атқарушы органдары тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және тасымалдау жөніндегі қызметтерді көрсету тәртібін, шарттарын және кестесін белгілейтін шартқа қол қою арқылы конкурстық (тендерлік) негізде кәсіпорындарды анықтауға міндетті. Тобыл кентінің коммуналдық қалдықтары.

Тұрмыстық қалдықтарды басқару бойынша ұзақ мерзімді шарттарды (кемінде 5 жыл) жасаған дұрыс, бұл ТҚҚ жинау және шығарумен айналысатын субъектілерге өз қаражатын компаниялардың дамуына инвестициялауға мүмкіндік береді. Ұзақ мерзімді келісім-шарттар бойынша компаниялардың жұмысын бақылау орындалған жұмыстардың нәтижелерін көруге және бағалауға мүмкіндік береді.

Қалдықтарды тасымалдау қызметтері үшін төлемдерді алу жүйесін енгізу

Жергілікті атқарушы органдарға келісім жасалған қалдықтарды жинау және әкету жөніндегі мамандандырылған кәсіпорынмен бірлесіп көрсетілген қызметтер үшін белгіленген тарифтер бойынша төлемдерді алу жүйесін әзірлеу және ұйымдастыру қажет ("Ауданы мәслихаттың "Бекіту туралы" қаулысы 2022 жылғы 21 маусымдағы № 126 Бейімбет Майлин ауданы бойынша халыққа қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және көму тарифтері туралы).

Аудан тұрғындарына қалдықтарды жинау және шығару жөніндегі мамандандырылған кәсіпорынның қызметтеріне уақытылы ақы төлеу қажеттілігі туралы хабардар етілу керек. Осы мақсаттар үшін сіз компанияның веб-сайтында ашық ұсыныс келісімін орналастыра аласыз. Одан әрі келісім шартының негізінде мамандандырылған компания өкілдері әр үйге барып, төлем түбіртегін көрсету арқылы төлемдерді жинай алады немесе төлем қабылдау пунктін ұйымдастыра алады.

Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және орналастыру тарифтерін экономикалық негізделген және уақтылы қайта қарау

Бейімбет Майлин ауданында 2023 жылы тұрмыстық қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және кәдеге жарату тарифі бір жайлы тұрғын үйдің бір тұрғынына айына 223,5 теңге және жайсыз үй шаруашылығының бір тұрғынына 242,13 теңге мөлшерінде белгіленді.

Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және орналастыру тарифтерін аудандық мәслихаттар бекітеді. Тарифтер қатты тұрмыстық қалдықтарды

жинауға, тасымалдауға, сұрыптауға және көмуге халыққа арналған тарифтерді есептеу әдістемесі негізінде есептеледі (Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің "Қазақстан Республикасының ПУАЖ-ы, 2007 ж. 2021 жылғы 14 қыркүйектегі № 377 ҚТҚ-ны жинау, тасымалдау, сұрыптау және орналастыру үшін халыққа тарифті есептеу әдістемесі – бұдан әрі – Әдістеме).

Әдістемеге сәйкес тариф өзіндік құн баптары бойынша топтастырылған ҚТҚ-ны жинауға, тасымалдауға, сұрыптауға және орналастыруға нарық субъектілерінің нақты және/немесе нормативті шығындарын көрсететін өзіндік құн арқылы есептеледі.

Қызметтердің жалпы құны қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және кәдеге жарату бойынша жұмыстарды орындауға кеткен шығындардың, сондай-ақ жалпы пайдалану және пайдаланудан тыс шығыстардың сомасы ретінде айқындалады.

Калькуляция бірлігінің құны қатты тұрмыстық қалдықтарды жинауға және тасымалдауға жұмсалған жалпы шығындарды жинақталған және шығарылған қатты қалдықтардың көлеміне, қатты тұрмыстық қалдықтарды сұрыптауға жұмсалған жалпы шығындарды сұрыпталған қатты қалдықтардың көлеміне бөлу арқылы анықталады. көмілген қатты қалдықтардың көлеміне бөлінген қатты тұрмыстық қалдықтарды орналастырудың жалпы құны.

Есептеу баптарынан жиналған, әкетілетін, сұрыпталған және көмілген қалдықтардың көлемі өзгерген сайын тарифтік құнның жыл сайын өзгеретіні анық. Сондықтан мамандандырылған кәсіпорынның экономикалық жағдайы нашарлап кетпеуі үшін тарифтерді индекстеу мен қайта есептеуді дер кезінде жүргізу қажет.

2023 жылғы маусымда Қазақстан Республикасының Министрлігімен және Қазақстан Республикасы Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігімен бірлесіп, қатты тұрмыстық қалдықтарды басқару саласындағы бәсекелестікті дамытудың Жол картасы қабылданды. Жол картасында тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және кәдеге жарату тарифін 2 жылда бір рет қайта қарау қажеттілігі белгіленген.

Осыған байланысты бұл Бағдарлама елдегі және өңірдегі өзгеретін экономикалық жағдайлар мен инфляциялық процестерді ескере отырып, тарифтерді уақтылы және экономикалық негізделген қайта қарау, индекстеу және бекіту шараларын қамтиды.

3. 3. Коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды енгізу

Қалдықтарды бөлек жинау Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің міндетті талабы болып табылады. Қалдықтарды бөлек жинау процесі "Техникалық-экономикалық және экологиялық орынды ескере отырып, міндетті түрде бөлек жинауға жататын қалдықтардың түрлерін немесе топтарын (түрлер жиынтығын) қоса алғанда, қалдықтарды бөлек жинауға қойылатын талаптар" құжатында көрсетілген. (Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің м.а.

"Техникалық талаптарды ескере отырып, міндетті түрде бөлек жинауға жататын қалдықтардың түрлерін немесе топтарын (түрлер жинағын) қоса алғанда, қалдықтарды бөлек жинауға қойылатын талаптарды бекіту туралы" бұйрығы, экономикалық және экологиялық негізділігі 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482).

Қоршаған ортаны қорғау заңнамасына сәйкес (Қазақстан Республикасының Экономикалық кодексінің 321-бабы) қалдықтарды бөлек жинау мынадай фракцияларға бөлінеді:

1) тамақ қалдықтарынан, органикалық заттардан, аралас қалдықтардан және табиғаты және құрамы бойынша тұрмыстық қалдықтарға ұқсас қалдықтардан тұратын "ылғалды" фракция;

2) қағаз, картон, металл, пластмасса және шыныдан тұратын "күрғақ" фракция.

Бейімбета Майлина ауданында қауіпті қалдықтарды жинауға арналған төрт орнатылған контейнерден (ТҚК) басқа қалдықтарды жинаудың жеке жүйесі іс жүзінде жоқ. Бұл жүйені аймақта ұйымдастыру және пайдалану үшін келесі шаралар қажет:

- ауылдағы контейнер алаңдарына қатты тұрмыстық қалдықтарды бөлек жинауға арналған контейнерлерді сатып алу және орнату. Тобыл және контейнер алаңдары салынатын барлық елді мекендер;

- коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін бөлек жинауды және қалпына келтіруді ұйымдастыру;

- қоғамдық орындарда (сауда орындары, пошта бөлімшелері, әкімшілік ғимараттар және т.б.) қауіпті тұрмыстық қалдықтарды (батареялар, электронды және электр жабдықтарының қалдықтары, медициналық қалдықтар) стационарлық жинау пункттерін құру;

- органикалық коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды және оларды, оның ішінде компосттау арқылы қалпына келтіруді ұйымдастыру.

Барлық контейнерлік учаскелерде қатты қалдықтардың күрғақ және дымқыл фракцияларын бөлек жинауға арналған контейнерлерді сатып алу және орнату

Өкімге сәйкес 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482 Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482 жергілікті атқарушы органдары контейнерлік учаскелерде бөлек жинауға арналған контейнерлердің қажетті санын (кемінде 2) орнатуды қамтамасыз етуі тиіс. Контейнерлердің саны халық санына, қалдықтардың жиналу жылдамдығына, сақтау мерзімдеріне және басқа да қажетті факторларға байланысты анықталады.

Аудандағы контейнер алаңдарында "күрғақ" немесе "дымқыл" фракцияға арналған контейнер жоқ, яғни. Ауыл халқы қоқысты бөлек жинаумен қамтылмаған. Сондықтан бөлек жинау үшін қажетті контейнерлер санын есептеп, сатып алу қажет.

Заң талаптарына сәйкес қалдықтарды бөлек жинауға арналған әрбір контейнер қазақ және орыс тілдерінде таңбалануы (жазылуы), оның ішінде:

- жиналған қалдықтардың түрі (фракциясы) туралы ақпараттық жапсырма/жазба;

- контейнер иесі туралы мәліметтер (аты-жөні, телефоны);

- контейнерге қызмет көрсететін ұйымның деректері.

Егер таңбалау түсті контейнерлерге қолданылса, ол контрастты түспен орындалады.

Бұдан басқа, мамандандырылған кәсіпорындарда одан әрі қалпына келтіру үшін фракцияларға жиналған қалдықтарды бөлек шығаруды қамтамасыз ету қажет.

Коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін бөлек жинауды және қалпына келтіруді ұйымдастыру

Қазақстан Республикасы Экономикалық кодексінің 365-бабына сәйкес коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрамдас бөліктері (электрондық және электр жабдықтары, құрамында сынап бар қалдықтар, аккумуляторлар, аккумуляторлар және басқа да қауіпті компоненттер) бөлек жиналып, қайта қалпына келтіру үшін мамандандырылған кәсіпорындарға берілуі тиіс.

Құрамында сынап бар қалдықтар (MCW)

Жергілікті атқарушы органдар халықтан PCO жинау жүйесін ұйымдастырып, мыналарды қамтамасыз етуі тиіс:

– тұрғындармен генерацияланған ROM жинау үшін орнатылған арнайы әмбебап контейнерлердің орнатылуын және қызмет көрсетуін бақылау;

– арнайы әмбебап контейнерлердің сақталуын қамтамасыз ету шараларын қамтамасыз етуге, контейнерлерге қызмет көрсететін мамандандырылған кәсіпорындармен өзара іс-қимыл жасауға, оларға еркін қол жеткізуді қамтамасыз етуге, тұрғындармен түсіндіру жұмыстарын жүргізуге міндетті кондоминиум объектісін басқару органдарының қызметін бақылау және ұйымдастыру; контейнерде бөгде заттардың сақталуына, бөгде жарнамалардың, жарнамалардың және т.б. контейнерге жабысып қалуына жол бермеу;

– халықты демеркуризациялау жөніндегі іс-шаралар кешенін іске асыру үшін мамандандырылған кәсіпорындардың жұмыстарын (қызметтерін) сатып алуға және жөндеуге (ауыстыруға) қаражат бөлу арқылы халық пайдаланған құрамында сынап бар энергия үнемдейтін шамдарды кәдеге жаратуды ұйымдастыру) RSO үшін контейнерлер

ҚР ЭК, "Мемлекеттік сатып алу туралы" Қазақстан Республикасының Заңына (4-тарау) және Коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу қағидаларына (Қазақстан Республикасының ПУАЖ-ы, 2021 жылғы 28 желтоқсандағы № 508 бұйрығы) сәйкес, мамандандырылған кәсіпорындардың жұмыстарын (қызметтерін) сатып алу шаралар кешенін іске асыру үшін жергілікті атқарушы органдар халыққа демеркуризация және PCO үшін контейнерлерді жөндеу (ауыстыру) конкурс (тендер) арқылы жүргізісін.

Тобыл кентінде PCO жинауға арналған 2 арнайы әмбебап контейнер орнатылды. Бұдыстардың жағдайы қанағаттанарлық, алайда тұрғындар оларға сынған шамдарды, әйнек сынықтарын, сынапты термометрлердің қалдықтарын және басқа да ұсақ қалдықтарды төгеді, бұл жол берілмейді. Жергілікті әкімдік тұрғындарға осы

контейнерлердің қандай мақсатты пайдалануы туралы түсіндіру жұмыстарын жүргізуі қажет.

Электрондық және электрлік жабдықтар

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу инфрақұрылымын дамытуға жауапты жергілікті атқарушы органдар қауіпті қалдықтардың қауіпті қалдықтардың басқа санаттарымен араласуын болдырмау үшін қажетті шараларды қабылдауға міндетті. немесе басқа қалдықтар, заттар немесе материалдар. Электрондық және электр жабдықтарының қалдықтарын бөлек жинауды енгізу өте маңызды.

Тұрғындардан коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін жинау жүйесін ұйымдастыру келесі шараларды қамтиды:

- Тұрмыстық қауіпті қалдықтарды, мысалы, батареялар, электронды және электр жабдықтары үшін тұрақты немесе жылжымалы жинау пункттерін/пункттерін құру. Көрсетілген тауарларды сататын сауда орындарында қабылдау пункттері құрылуы мүмкін.

- Тұрғындарды қоқыс жинау пункттерінің ұйымдастырылуы туралы хабардар етуді қамтамасыз ету және оларды қауіпсіз өңдеуге ықпал ету.

- Қалдықтарды жинау және кәдеге жарату шығындарының бір бөлігін жабу мақсатында кеңейтілген өндіруші жауапкершілігінің операторы ретінде жұмыс істейтін "Жасыл Даму" АҚ-мен ынтымақтастық орнату.

Жергілікті атқарушы органдар электронды қалдықтардың қауіпті әсері және қалдықтарды жинау мен қайта өңдеудің қолданыстағы жүйелері туралы халықпен ақпараттық жұмыс жүргізуі керек. Көбінесе халық қатты тұрмыстық қалдықтардың жалпы ағынында полигондарға электронды және электр жабдықтарының түсуінен болатын зардаптардың ауырлығын түсінбейді. Сондай-ақ халықты электронды және электр жабдықтарының қалдықтарын жинау орындары туралы ақпаратпен қамтамасыз ету қажет.

Заңды тұлғалардан коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін бөлек жинау және қалпына келтіру

Қазақстан Республикасы Экономикалық кодексінің 365-бабына сәйкес заңды тұлғалар түзетін қауіпті коммуналдық қалдықтар қызмет түріне қарамастан бөлек жиналып, мамандандырылған ұйымдарға (кәсіпорындарға) қалпына келтіру үшін берілуі тиіс.

Жергілікті атқарушы органдар ауданның заңды тұлғаларымен (мемлекеттік мекемелер, бюджеттік ұйымдар) қауіпті қалдықтармен жұмыс істеу қызметтерін көрсетуге мамандандырылған кәсіпорындармен келісім-шарттар жасау қажеттігі туралы түсіндіру жұмыстарын жүргізіп, осы процесті бақылауға алулары қажет.

Органикалық коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды және оларды, оның ішінде компосттау жолымен қалпына келтіруді ұйымдастыру.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне (365-бап) сәйкес жергілікті атқарушы органдар органикалық қалдықтарды бөлек жинауды және оларды пайдалануды ынталандыру арқылы коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу кезінде экологиялық талаптардың сақталуын қамтамасыз етеді.

Жергілікті атқарушы органдар биологиялық ыдырайтын қалдықтарды орналастыруды азайту жөніндегі іс-шараларды, оның ішінде оларды қайта өңдеу, компосттау, биогаз өндіру және (немесе) өндірістік немесе энергетикалық мақсаттарда пайдалану жөніндегі іс-шараларды ұйымдастыруға міндетті.

Ауылдық жерлерде органикалық қалдықтарды өңдеудің ең қолайлы тәсілі компост болып табылады.

Коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу қағидалары (19-тармақ) аудандардың, ауылдардың, қалалардың, ауылдық округтердің жергілікті атқарушы органдары жеке тұрғын үй құрылысы секторында (жеке сектор) органикалық қалдықтарды компосттауды енгізу бойынша халыққа ақпараттық науқандар жүргізуге міндетті екендігі белгіленген.

Қалдықтарды компосттау – шикі органикалық қалдықтарды аэробты микроорганизмдермен өңдеу әдісі. Компосттау - бұл жапырақтар мен тамақ қалдықтары сияқты органикалық заттарды топырақ пен өсімдіктерді байытатын құнды тыңайтқышқа айналдырудың табиғи процесі. Компосттау бактериялар, саңырауқұлақтар және басқа да ыдырайтын организмдер үшін тамаша орта жасау арқылы процесті жылдамдатады.

Компосттау әдетте қатты қалдықтарды өңдеуден, органикалық бөліктерді биологиялық ыдыратудан және соңғы компост өнімін дайындаудан және өткізуден тұрады.

Органикалық қалдықтарды компосттау тікелей үй шаруашылығында немесе орталықтандырылуы мүмкін. Тікелей үй шаруашылығында компосттау жай ғана компост шұңқырларында немесе арнайы компост машиналарын пайдалану арқылы жүзеге асырылады.

Компосттау қондырғыларын Бейімбет Майлин ауданындағы полигондарда қамтамасыз етуге болады. Мысалы, Әйет ауылы мен Тобыл кентінің полигонында азық-түлік және басқа да органикалық қалдықтар орналастырылып, компост төселетін арнайы алаң жабдықталуы мүмкін. Жасалған компостты ауылшаруашылық мақсаттарда және уақытша қалдықтарды сақтау орындарын қалпына келтіру үшін пайдалануға болады.

Биологиялық ыдырайтын қалдықтардың жеткілікті көп мөлшері түзілетін және қосалқы шаруашылық бар ұйымдар мен мекемелерде (мысалы, мектептерде, ауруханаларда) компост жасау жеке негізде жүргізілуі мүмкін.

Жергілікті атқарушы органдардың міндеті – тұрғындар мен заңды тұлғалар арасында компостингті пайдалану бойынша түсіндіру жұмыстарын жүргізу.

3.4. Коммуналдық қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату жүйесін құру

Бейімбет Майлин ауданында коммуналдық қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату жүйесі жасалмаған.

Сонымен қатар, Қостанай облысында өңделген және кәдеге жаратылатын қалдықтардың үлесі жыл санап артып келеді. Он жеке кәсіпорын қайта өңделетін материалдарды өңдеп, дайын өнімнің 14 түрін шығарады. Сондықтан, ауданның жергілікті атқарушы органдарының міндеттерінің бірі – облыс қалаларында орналасқан қалдықтарды қайта өңдеу жөніндегі мамандандырылған кәсіпорындармен өзара іс-қимыл жасау, олармен қалдықтарды шығару, кәдеге жарату немесе қайта өңдеу бойынша келісім-шарттар жасау.

Ауданда тұрмыстық қалдықтарды кәдеге жарату және қайта өңдеу жүйесін дамыту үшін жергілікті атқарушы органдардың жергілікті қалдықтарды қайта өңдеуді дамыту мақсатында ауданда жұмыс істейтін барлық кәсіпорындармен жұмысты ұйымдастырудың маңызы зор.

Жергілікті атқарушы органдар ауданда коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу объектілерін құру мүмкіндіктері мен мүдделерін анықтау үшін жергілікті бизнес-қоғамдастық өкілдерімен өзара іс-қимылды күшейтуі керек. Бұл қоқыстарды қайта өңдеудің қоршаған орта, халық үшін және бизнес үшін экономикалық пайдасы түсіндірілетін кездесулер, дөңгелек үстелдер және т.б. болуы мүмкін, қалдықтарды басқару саласындағы ұсыныстар, қайта өңделетін материалдар мен контейнерлерді жинау пункттерін орнату, т.б. талқыланады.

3.5. Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету

Облыс бойынша қалдықтарды шығару облыстың Тобыл, Асенкритов, Береговое, Әйет, Красносельское, Майское, Валерьяновка елді мекендерінде орналасқан 9 қатты тұрмыстық қалдықтар полигонында жүзеге асырылады.

Полигондар заң талаптарына сәйкес құрылыс және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкес келмейді (ҚР ЕК 25 тарау).

Өңірдегі полигондардың жай-күйін талдау тек Әйет ауылы мен Тобыл кентінде ғана полигондардың толтырылуы жобалық қуаттылыққа жақындағанын көрсетеді. Қалған барлық полигондарда орналастырылған қатты қалдықтардың көлемі жобалық қуаттылықпен салыстырғанда мардымсыз (9-кесте).

9-кесте. Полигондарға шығарылатын қатты тұрмыстық қалдықтардың көлемі (тонна)

№ р/н	Полигон орналасқан елді мекен	Жобалық қуат	Орналастырылған ҚТҚ көлемі
1.	Әйет ауылы	8500	6700
2.	Тобыл кенті (2 полигон)	20000	18300

3.	Асенкритов ауылы	5000	780
4.	Береговое ауылы	5000	620
5.	Красносельское ауылы	3500	220
6.	Майское ауылы	3500	436
7.	Валерьяновка ауылы	5500	364
8.	Әйет ауылы (күл қождары)	8500	1250

Осыған байланысты полигондардың орналасқан жерін қайта қарау, бір-біріне жақын орналасқан полигондарды қалпына келтіру және жабу және оларды экологиялық, Құрылыс және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкестендіру қажет.

ҚТҚ жекелеген полигондарын рекультивациялау және экологиялық, Құрылыс және санитарлық талаптарға жауап беретін полигондарды жаңғырту

Заңнамаға сәйкес (ҚР ЭК 356-бабы) қалдықтарды көму жөніндегі полигонды (полигон бөлігін) жабуға экологиялық рұқсат алғаннан кейін ғана жол беріледі.

Полигон (полигон бөлігі) жабылғаннан кейін полигон операторы полигон орналасқан аймақтың табиғи-климаттық жағдайларын ескере отырып, Полигон денесіндегі қалдықтарды тұрақтандыру, полигон беткейлерін эрозияға қарсы қорғау және көгалдандыру жөніндегі іс-шараларды қамтитын аумақты рекультивациялауды жүзеге асырады. Полигондарды рекультивациялауға қойылатын талаптар сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік нормативтермен белгіленеді.

Ауданын барлық полигондары табиғатты қорғау және санитарлық талаптарға сай келе бермейді. Қалған полигондарда жекелеген полигондарды рекультивациялау жағдайында экологиялық, Құрылыс және санитарлық нормаларға сәйкестігін жаңғырту қажет.

ҚТҚ полигондарына қойылатын талаптар белгіленген негізгі құжаттар:

ҚР Экологиялық кодексі-25 тарау;

"Өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, қолдануға, залалсыздандыруға, тасымалдауға, сақтауға және көмуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің м. а. 2020 жылғы 25 желтоқсандағы № ҚР ДСМ-331/2020 бұйрығы;

ҚР СТ 3696-2020. Қуаты аз қатты тұрмыстық қалдықтарға арналған полигондар. Талаптар.

ҚР ҚН 1.04-15-2013 қатты тұрмыстық қалдықтарға арналған полигондар.

Қалдықтарды орналастырудың рұқсат етілмеген объектілерін жою

Бейімбет Майлин ауданының аумағында қалдықтарды орналастырудың рұқсат етілмеген объектілері анықталған жоқ.

Стихиялық полигондар аудан тұрғындарының аулаларында ғана қалыптасады, бұл коммуналдық қалдықтарды жинау мен шығарудың орталықтандырылған жүйесінің болмауына байланысты. Күнтізбелік жыл ішінде қалдықтар аулаларда жиналып, қолайсыз экологиялық жағдай туғызады және жылына бір рет алып кету арқылы шығарылады.

Қалдықтарды жинау мен шығарудың орталықтандырылған жүйесін ұйымдастыру, соның нәтижесінде контейнерлік алаңдар салынып, контейнерлер орнатылады, оның ішінде қалдықтарды бөлек жинау үшін арнайы қоқыс таситын көліктермен тиеу және тасымалдау стихиялық полигондарды жоюға мүмкіндік береді.

3.6. Халықты экологиялық тәрбиелеу және ағарту, оның ішінде мәдениет деңгейін және халықтың қалдықтарды бөлек жинау саласындағы мүдделілігін арттыру

Тұтыну қалдықтарымен жұмыс істеу мәселелері бойынша ақпараттық-ағарту жұмыстарын жүргізу коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін ұйымдастырудың маңызды бөлігі болып табылады, сондықтан ауданның атқарушы билік органдары бұл мәселеге үнемі назар аударуы тиіс.

М. а. бұйрығына сәйкес "Коммуналдық қалдықтарды басқару қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрінің 2021 жылғы 28 желтоқсандағы № 508 (бұдан әрі – Қағидалар) аудандардың, аудандық және облыстық маңызы бар қалалардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, ауылдардың, кенттердің, ауылдық округтердің жергілікті атқарушы органдары қайталама ресурстарды (шикізатты) бөлек жинауды, коммуналдық қалдықтар компоненттерін рұқсатсыз жағуды болдырмауды қоса алғанда, коммуналдық қалдықтарды жинаудың, кәдеге жаратудың және қайта өңдеудің ұтымды жүйесі туралы хабардар ету жөнінде халық үшін ақпараттық кампаниялар жүргізеді (қағаз) және жеке тұрғын үй құрылысы секторында (жеке сектор) органикалық қалдықтарды компосттауды енгізу.

"Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс, стратегиялық әріптестікті іске асыруға мемлекеттік тапсырыс, Қазақстан Республикасындағы үкіметтік емес ұйымдар үшін гранттар мен сыйлықақылар туралы" Заңның (бұдан әрі - заң) шеңберінде Бейімбет Майлин ауданының әкімдігі Мемлекеттік әлеуметтік тапсырысты іске асыру бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын жүргізуі қажет, оның салаларының бірі қоршаған ортаны қорғау болып табылады (5-бап).

Конкурстық іріктеу негізінде үкіметтік емес ұйымдардың дерекқорына енгізілген үкіметтік емес ұйымдарға (бұдан әрі – ҮЕҰ) мемлекеттік гранттар беріледі. Грант алған ҮЕҰ коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу бойынша халықпен ақпараттық жұмыс жоспарын әзірлейді. Бұл ретте негізгі назар қоғамның негізгі топтарына қызығушылық мәселелеріне аударылады:

- білім беру мекемелері: педагогикалық құрам, техникалық персонал, оқушылар;

- балабақшалар: тәрбиешілер мен балалар;
- заңды тұлғалар: медициналық мекемелер, мәдениет үйлері, сауда орталықтары, дүкендер;
- еріктілер, белсенді топтар және ҮЕҰ;
- жергілікті атқарушы органдардың қызметкерлері;
- жұмыс істейтін және жұмыс істемейтін (үй шаруасындағы әйелдер, зейнеткерлер, балалар).

Ақпараттық жұмыс жоспары мыналарды қамтуы керек:

- бекітілген тарифтерге сәйкес жария шарттар жасасу, ҚТҚ жинау және тасымалдау жөніндегі қызметтер үшін ақы төлеу бойынша халықты хабардар ету;
- жергілікті БАҚ-та қалдықтарды қауіпсіз өңдеу тәсілдері туралы жарияланымдар. Жергілікті газеттер мен журналдарда қалдықтарды басқару мәселелері мен қалдықтарды дұрыс өңдеу талаптары туралы жұртшылықты таныстыруға бағытталған мақалалар жариялау ұсынылады;
- үйлерде тамақ қалдықтарын компосттау туралы брошюраларды тарату;
- жеке тұлғаларда (тұрғындарда) түзілетін мсұ, ЭЭҰ, медициналық, Құрылыс және ірі габаритті қалдықтарды жинау үшін құрылған арнайы орындар туралы хабардар ету;
- мектептердегі үйде қалдықтарды сұрыптау тәртібін түсіндіретін экологиялық акциялар және пластик, шыны және макулатураға арналған контейнерлерге бөлек қоймалау;
- коммуналдық қалдықтарды рұқсатсыз жағудың алдын алу бойынша хабардар ету;
- халықтың экологиялық өмір сапасына қанағаттану деңгейін бағалау мақсатында жыл сайынғы әлеуметтік сауалнама жүргізу;
- оқушыларға арналған ҚТҚ полигонына таныстыру сапарлары;
- қалдықтарды басқару жөніндегі қызметті насихаттау және қоғамдық бақылау мақсатында мектептерде волонтерлік клубтар құру.

Жергілікті атқарушы органдар аудан тұрғындары арасындағы барлық ақпараттық-ағарту жұмыстарын үйлестіріп, қоғамдық бірлестіктермен тығыз ынтымақтастықта жұмыс істеуге тиіс.

Экологиялық насихат жүргізу мақсатында қолданыстағы тәжірибелерді көрсете отырып, қоршаған ортаны коммуналдық қалдықтармен жинақтау және ластау проблемаларын шешу жолдарын күнделікті жарықтандыру қажет. Бұл "коммуналдық қалдықтарды бөлек жинау", "қайта өңдеу", "үйдегі қалдықтарды сұрыптау" сияқты жарықдиодты бейне экрандарда түсірілген бейнелер немесе жарнамалар болуы мүмкін.

Жергілікті әкімдіктер тоқсанына 1 рет акциялар, конкурстар, оқу орындары арасында макулатураны жаппай жинау, мамандандырылған кәсіпорындардың халықтан киім, заттар, тұрмыстық техника, батареялар қабылдауын өткізуге бастамашылық жасай алады.

4. ҚАЖЕТТІ РЕСУРСТАР

Бейімбет Майлин ауданының қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламасын қаржыландыру көздері:

- мемлекеттік және жергілікті бюджет қаражаты;
- тікелей шетелдік және отандық инвестициялар;
- ӨКМ Операторының қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесін субсидиялау;
 - халықаралық қаржы экономикалық ұйымдарының немесе донор елдердің гранттары;
- Екінші деңгейдегі банктердің кредиттері және Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған басқа да көздер.

ҚР ЭК (29-бап) сәйкес ұсынылған бағдарламаны іске асыруға және белгіленген табиғат қорғау іс-шараларын орындауға арналған қаржылық шығындарды бюджет қаражаты есебінен жүзеге асыру жоспарлануда. Мұндай тетік бағдарламаны әзірлеу және бекіту жылының алдындағы үш жыл ішінде жергілікті бюджетке түскен қоршаған ортаға теріс әсер еткені үшін төлем сомасынан кем емес көлемде қаражатты пайдалануға мүмкіндік береді.

Бейімбет Майлин ауданының қалдықтарды басқару бағдарламасын іске асыру жөніндегі іс - шараларды Қостанай облысының қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарына енгізу қажет, оны облыстық әкімдік қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралардың үлгілік тізбесі бойынша заңнама талаптарының негізінде үш жылдық перспективаға әзірлейді (ҚР ЭК-4-қосымша).

Қалдықтарды басқару жөніндегі іс-шараларға мыналар жатады:

- қалдықтардың кез келген түрін, оның ішінде иесіз қалдықтарды жинау, тасымалдау, залалсыздандыру, пайдалану және қайта өңдеу жөніндегі технологияларды енгізу;
- зауыттарды, цехтар мен өндірістерді салу, реконструкциялау, қондырғыларды сатып алу және пайдалану:
 - қалдықтардың кез келген түрін сақтауға арналған полигондар;
 - қалдықтарды жинау, тасымалдау, қайта өңдеу, сұрыптау, кәдеге жарату және көму бойынша;
 - қайталама материалдық ресурстарды жинау және қайта өңдеу бойынша;
 - қалдықтардан пайдалы компоненттерді алуға байланысты шикізатты немесе дайын өнімді алу бойынша;
 - қалдықтардың түзілу және орналастыру көлемін барынша азайтуға бағытталған жабдықтар мен технологиялық процестерді реконструкциялау, жаңғырту.

5. БАҒДАРЛАМАНЫ ІСКЕ АСЫРУ МОНИТОРИНГІ

Коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламаның іске асырылуын бақылауды коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруға жауапты ЖАО бірінші басшысының орынбасары тұрақты негізде жүзеге асырады.

Бағдарламаның іске асырылуын бақылау мониторинг негізінде жүзеге асырылатын болады.

Мониторинг-бұл ағымдағы жағдайды жоспармен салыстыру үшін бағдарлама шеңберіндегі жұмыс барысын үнемі бақылау. Мониторинг үздіксіз жүргізіледі, бұл ретте мониторинг нәтижелері бойынша бағдарламаға өзгерістер енгізілуі мүмкін. Мониторинг барысында жоспарланған қызмет пен нәтижелер нақты деректермен салыстырылады. Іс-шаралар мониторингі инвестициялар мен ресурстарды пайдалануды, сондай-ақ қызметті жүзеге асырудағы және аралық нәтижелерді қамтамасыз етудегі прогресті бақылауға мүмкіндік береді.

Мониторинг нәтижелері Бағдарламаны іске асыру жөніндегі есепте көрсетіледі. Есепте іске асырылған іс-шаралардың сипаттамасы, қол жеткізілген нәтижелер, оларды іске асыруға бағытталған қаржы қаражатының нақты көлемі, сондай-ақ іс-шаралардың орындалмау себептері және есепті кезеңге жоспарланған нәтижелердің болмауы баяндалады.

Бағдарламаны іске асыру мониторингі бойынша есеп барлық мүдделі және зардап шеккен тараптарға ұсынылады және Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің Интернет-ресурсында орналастырылады. Аралық есеп-жарты жылда бір рет ағымдағы жылдың 15 шілдесіне дейін және жылдық есеп-келесі жылдың 30 қаңтарына дейін. Жылдық есеп өткен жылдың қорытындысы бойынша қалыптастырылады.

6. КҮТІЛЕТІН ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӘСЕР

Бағдарлама қалдықтардың қоршаған ортаға теріс әсерін азайту үшін жағдай жасауға бағытталған іс-шаралар кешенін көздейді. Бағдарламада көзделген іс-шараларды ұйымдастыру және өткізу Бейімбет Майлин ауданындағы экологиялық ахуалды жақсартуды қамтамасыз етуге, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы, оның ішінде коммуналдық қалдықтарды басқару секторындағы ауданның нысаналы көрсеткіштерін орындауға қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Бағдарламаны іске асыру барысында мынадай міндеттер орындалатын болады:

- Қалдықтарды басқару бойынша қажетті инфрақұрылым құрылды: контейнерлік алаңдар салынды, контейнерлер сатып алынды және орнатылды, ҚТҚ жинау және шығару үшін арнайы көлік сатып алынды).

- Қалдықтарды бөлек жинау енгізілді. Бөлек жинауға арналған контейнерлер орнатылды, қалдықтардың қауіпті компоненттерін жинау нүктелері анықталды (МСО, ЭЭО, медициналық).

- ҚТҚ жинау және тасымалдау компаниясы анықталды.

- Коммуналдық қалдықтарды жинау және әкетумен 100% қамтуға қол жеткізілді.
- Коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жарату жүйесі құрылды.
- Көмуге жіберілетін қалдықтардың көлемі азайды.
- Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз көму үшін шаралар қабылданды. Полигондар санитарлық, Құрылыс және экологиялық нормаларға сәйкес келтірілген. Жеке полигондарды қалпына келтіру жұмыстары жүргізілді.
- Стихиялық полигондар жойылды.
- Қалдықтарды басқару мәселелерінде халықтың хабардарлығы және қалдықтарды бөлек жинауға қызығушылық артты.

Бағдарламаның негізгі экономикалық әсері экологиялық қауіпті жағдайлардың алдын алу және тұтыну қалдықтарымен қоршаған ортаға әсерді азайту мүмкіндігі болады.

Бағдарламаның негізгі әлеуметтік әсері аудан халқының тіршілік әрекетінің экологиялық жағдайларын сақтау және жақсарту болып табылады, бұл денсаулықты сақтауға, қоршаған ортаның ластану факторының әсерінен болатын аурулардың қауіпін азайтуға ықпал етеді.

7. БАҒДАРЛАМАНЫ ІСКЕ АСЫРУ ЖӨНІНДЕГІ ІС-ШАРАЛАР ЖОСПАРЫ

Іс-шаралар жоспары осы Бағдарламаның мақсаттары мен міндеттерін іске асыруға бағытталған өзара байланысты іс-шаралар жүйесін білдіреді.

Іс-шаралар жоспары қажетті іс-шараларды, оларды іске асыру мен аяқтаудың уақыт шеңберін, қажетті ресурстарды және іс-шараларды орындауға жауаптыларды анықтайды. Іс-шаралар тапсырмалар бойынша топтастырылған.

Іс-шаралар жоспары қалдықтарды жинау, тасымалдау, қайта өңдеу мәселелеріне кешенді көзқарасты және күтілетін нәтижелерге қол жеткізу мақсатында Бағдарламаның барлық жауапты орындаушыларының жұмыстарын үйлестіруді қамтамасыз етеді. Бағдарлама шеңберінде іске асырылатын іс-шаралар қалдықтарды басқарудың неғұрлым прогрессивті моделін құруға бағытталған.

Мониторинг нәтижелері бойынша қойылған мақсаттарға, міндеттерге және нысаналы көрсеткіштерге қол жеткізу мүмкін обнаружстігі анықталған жағдайда іс-шаралар жоспарын түзету жүзеге асырылады, өзге де іс-шаралар айқындалады және анықталған проблемалық мәселелерді шешу жөнінде шаралар қабылданады.

Жоспарды іске асыру үшін "Бейімбет Майлин ауданының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" ММ (бұдан әрі – ТКШ бөлімі) жауап береді. Бағдарламаға тапсырыс беруші ретінде ТКШ бөлімі келесі функцияларды жүзеге асырады:

1) бағдарламаның барлық орындаушыларының іс-қимылын үйлестіре отырып, Бейімбет Майлин ауданының аумағында коммуналдық қалдықтарды басқару

саласындағы міндеттерді шешуге бірыңғай орталықтандырылған тәсілді қамтамасыз етеді;

2) Бағдарламаны іске асыруға облыстық бюджеттен субсидиялар беру бойынша Қостанай облысының атқарушы органдарымен өзара іс-қимыл жасайды;

3) бағдарламаның іс-шараларын іске асыру мәселелері бойынша ауданның ауылдары мен ауылдық округтерінің Әкімдіктерімен, дара кәсіпкерлермен, жеке тұлғалармен өзара іс-қимыл жасайды;

4) Бағдарлама іс-шараларының іске асырылуына мониторинг жүргізеді, Қоғамдық кеңестің отырыстарында талқылау үшін мониторинг нәтижелерін шығарады;

5) бағдарламаға тиісті өзгерістер енгізу қажеттілігі туралы негізделген ұсыныстар негізінде Бағдарламаның іс-шараларын іске асыруға арналған іс-шараларды, нысаналы көрсеткіштерді, қаржы қаражатын түзетуді жүзеге асырады;

6) Бағдарлама іс-шараларының іске асырылу барысын тексеруге қатысады;

7) Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің ресми сайтында бағдарламаны және Бағдарлама іс-шараларының іске асырылу барысы туралы ақпаратты орналастырады.

Бейімбет Майлин ауданының 2024-2028 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламасын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары

№ т/б	Бағдарлама әрекеттерінің атауы	Іске асыру мерзімі	Қаржыландыру көзі	Жауапты орындаушы
1	2	3	4	5
1 тапсырма. Қалдықтарды, оның ішінде коммуналдық қалдықтарды басқару саласында тиімді басқару тетіктерін құру				
1.1.	Қалдықтарды, соның ішінде коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы механизміне шолу	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі
1.2.	Қалдықтарды басқару саласын реттеуге бағытталған нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу және қабылдау	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі
				"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің

1.3.	Коммуналдық қалдықтарды басқару бойынша аймақтық операторды таңдау бойынша конкурстық іріктеу өткізу	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	т ұ р ғ ы н үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі
1.4.	Коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы шекті тарифтерді бекіту	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің т ұ р ғ ы н үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі
1.5.	Коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы реттелетін қызметті жүзеге асыратын коммуналдық қалдықтарды басқару операторларының инвестициялық бағдарламаларын бекіту	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің т ұ р ғ ы н үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі
1.6.	Тұрмыстық қатты қалдықтарды басқару саласындағы қызметтің реттелетін түрлерін жүзеге асыратын ҚТҚ басқару жөніндегі операторлардың өндірістік бағдарламаларын бекіту.	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің т ұ р ғ ы н үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі
2 тапсырма. Қалдықтарды экологиялық қауіпсіз өңдеу, қайта өңдеу және кәдеге жарату инфрақұрылымын құру және дамыту				
2.1.	Өнеркәсіпте қалдықтарды, оның ішінде тауарларды пайдаланудан болған қалдықтарды қайта өңдеу, кәдеге жарату және кәдеге	2024-2028 жж.	бюджеттен тыс көздер	

	жарату бойынша өндіріс орындарын құру			қалдықтарды басқару операторы
2.1.1.	Қолданыстағы заңнаманың талаптары бойынша оларды тиісті жағдайға келтіре отырып, аудан аумағындағы ауылдық округтердегі бар полигондарды реконструкциялау.	2027ж.	облыстық және қалалық бюджеттер	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі
2.1.2.	Қалдықтарды сұрыптау станциясының құрылысы	2028ж.	бюджеттен тыс көздер	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі, қалдықтарды басқару операторы
3 тапсырма. Қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату көлемін ұлғайту				
3.1.	Ауданның аумағында қалдықтарды бөлек жинақтау жүйесін құру	2024-2028жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі, қалдықтарды басқару операторы
3.2.	Ауданның аумағында халықтан қайталама шикізатты қабылдау пункттерін құру	2024-2028жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі, қалдықтарды басқару операторы

3.3.	Құрамында сынап бар қалдықтарды, электрондық және электр жабдықтарының қалдықтарын жинау және жинақтау жүйесін әзірлеу және енгізу	2024-2028жж.	бюджеттен тыс көздер	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі, қалдықтарды басқару операторы
4 тапсырма. Қалдықтарды сақтау және көму кезінде экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және қалдықтарды орналастыру объектілері орналасқан аумақтарды пайдалану аяқталғаннан кейін немесе экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық заңнаманың талаптарына сәйкес келмейтін аумақтарды экологиялық қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу				
4.1.	Рұқсат етілмеген қалдықтарды орналастырудың жаңадан пайда болған орындарын анықтау және жою	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі, қалдықтарды басқару операторы, ЖАО
4.2.	Қалдықтарды орналастыру орындарының жағдайын бақылау. Қалдықтарды кәдеге жарату объектілерінің ағымдағы жағдайы туралы сенімді ақпаратты жедел алу	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі, қалдықтарды басқару операторы, ЖАО
4.3.	Экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық заңнама талаптарына сәйкес келмейтін қатты тұрмыстық қалдықтарды орналастыру орындарын	2024-2028 жж.	бюджеттен тыс көздер	Осы объектілер анықталған жер

	пайдаланудан шығару және рекультивациялау			учаскелерінің меншік иелері
4.4.	Тұрмыстық қатты қалдықтарды орналастыру орындарын пайдалану аяқталғаннан кейін қалпына келтіру	2024-2028 жж.	бюджеттен тыс көздер	Қалдықтарды орналастыру объектілерінің иелері, сондай-ақ осы қалдықтарды орналастыру объектілерінің меншігінде немесе пайдаланатын тұлғалар
5 тапсырма. Өңдеу, қайта өңдеу және қалдықтарды кәдеге жарату үшін салаға инвесторларды тарту үшін жағдай жасау				
5.1.	Жеңілдетілген тәртіппен жалға жер учаскесін алу құқығын беру мақсатында қалдықтарды басқару саласындағы инвестициялық жобаларды қарау	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі
5.2.	Басым инвестициялық жобаларды іске асыратын инвесторларға салықтық жеңілдіктер беру мақсатында қалдықтарды басқару саласындағы инвестициялық жобаларды қарау	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	"Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі
5.3.	Қалдықтарды басқару жүйесі объектілерін салу және (немесе) реконструкциялау мақсатында инвестициялық міндеттемелермен мемлекеттік-жекешелік әріптестік шарттарын жасасу мүмкіндігін қарау	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	Бейімбет Майлин ауданының әкімдігі
6 тапсырма. Қалдықтарды басқару саласында халықтың экологиялық мәдениетін қалыптастыру				

6.1.	Халық арасында экологиялық науқандар мен іс-шараларды ұйымдастыру және өткізу	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	Бейімбет Майлин ауданының әкімдігі, "Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі, қалдықтарды басқару операторы
6.2.	Қалдықтарды басқару жүйесін реформалау туралы азаматтарды үнемі хабардар етуді ұйымдастыру (қатты тұрмыстық қалдықтарды бөлек жинауды енгізу және т.б.)	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	Бейімбет Майлин ауданының әкімдігі, "Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі, қалдықтарды басқару операторы
6.3.	Республикалық және өңірлік БАҚ-тағы материалдардың (қалдықтарды басқару мәселелері бойынша мақалалар, ескертулер, жарияланымдар, бейнероликтер) мониторингі және талдауы	2024-2028 жж.	ағымдағы қызметті қолдауға арналған қаражат шегінде	Бейімбет Майлин ауданының әкімдігі, "Бейімбет Майлин ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі, қалдықтарды басқару операторы